

GRAFIKAI SZEMLE

Havi folyóirat a grafikai iparágak számára. Felelős szerkesztő: Wanko Vilmos. Főmunkatárs: Gondos Ignác. Kiadja a Magyarországi Könyvnyomdászok és Rokonszakmabeliek Szakköre. Megjelenik a hó végén. Huszonkettedik évfolyam. Nyolcadik szám. Egezerkilencszáztizenkettedik évi augusztus hó

GRAFIKAI SZEMLE

ELŐFIZETÉSI ÁRA EGY EGÉSZ ÉVRE 6 KORONA, BEKÖTÉSI TÁBLÁVAL EGYÜTT 7 KORONA 40 FILLÉR

XXII. ÉVFOLYAM BUDAPEST, 1912 AUGUSZTUS HÓ NYOLCADIK SZÁM

Lássunk munkához!

A forró nyári napoknak ma-holnap vége szakadt s beköszönt az őszi és téli időszak, melyet minden egyesületnek, társadalmi tömörülésnek a munkaidőszaka gyanánt tekintünk. A Szakkör központi és vidéki helyi csoportjai vezetőségeinek is alaposan kell hozzálátniok a munkához, ha rájuk bizott feladatokat megoldani, Körünk alapszabályaiban körülírt kötelességeiknek lelkiismeretesen megfelelni akarnak. Nem hisszük, hogy a Szakkör fővárosi és vidéki vezetői a tagok által beléjük helyezett bizalmat lebecsülve: tiszttségüket csak külső dekórumnak tartanak s kötelességeik teljesítésére nem gondolnának. Meg vagyunk arról győződve, hogy e felhívásunknak meg lesz a kívánt hatása, mely abban kell hogy megnyilvánuljon, hogy vezetőink komolyan nekilátnak a munkának, melynek célja: szaktársaink szakmai oktatása. Lássunk tehát munkához: jó kedvvel és öntudatos, hivatásukkal tisztában lévő komoly férfiakhoz méltóan.

A központi vezetőségnek legfőbb feladata a *fővárosi szaktanfolyam megszervezése*. Lapunk mult számában röviden vázoltuk a tanfolyam vezérelveit, melyek lényegesen eltérnek a Szakkör eddigi tanfolyamainak alapelveitől. Ez azonban nem azt jelenti, hogy újból kísérletezni akarunk. Az ideai tanfolyam előkészítési munkálatainál komolyan számba vettünk minden olyan tapasztalatot, melyet az eddigi tanfolyamoknál szereztünk s alapul vettünk egy külföldi továbbképző szaktanfolyam-tervezetet, mely gyakorlati szempontból kitűnő s a mi különleges viszonyainkkal összhangba hozható. A tanfolyam tervezését a jövő havi számunkban fogjuk részletesen ismertetni s addig is még csak azt kívánjuk megjegyezni, hogy meggyőződésünk szerint tanfolyamaink ideai tantervezetével megalapoztuk az ezután következő tanfolyamokat is s megtaláltuk azt a helyes utat, melyen tanfolyamainkat továbbfejleszthetjük az össznyomdászság javára.

A központi vezetőség egyéb feladatai között első helyen állanak a *fővárosi és vidéki nyomtatványkiállítások, szakelőadások* előkészítése, a *vidéki rendszeres szakelőadások* módozatainak megállapítása és a kidolgozandó tervezet végrehajtása és ezzel kapcsolatban a *vidéki vándor nyomtatványgyűjtemények* eszméjének megvalósítása. Mindezekkel a legközelebbi hetekben fogunk alaposan foglalkozni és reméljük, hogy az eszmék és tervek megvalósításával oly munkaprogrammot alkotunk, mely tagjainkat tökéletesen kielégítheti s igényeiknek is meg fog felelni.

A vidéki vezető szaktársak főfeladata leendő, hogy a központi vezetőségnek *kezére dolgozzanak s utasításait pontosan végrehajtsák*. Ezzel távolról sem gondoltunk arra, hogy a vidéki helyi csoportok vezetőségeit nem tartjuk képeseknek az önálló működésre. Sőt nagyon örülünk annak, ha vidékről is adnak eszmét oly irányban, hogy miképpen kellene a vidéki szaktársak oktatását intenzívebbé tenni; de sajnos, hogy ilyen javaslat, tanács csak elvétve kerül hozzánk.

Pedig nagyon üdvös volna, ha vidéki szaktársaink többet törődnek a szakoktatás rendszeresebbé tételével; eddig azonban csak azt tapasztalhattuk, hogy nem igen foglalkoznak a kérdéssel még akkor sem, ha erre egyenesen felszólítjuk őket; nehogy azonban azzal

SZAKKÖRI HIREK.

Az őszi és téli időny közeledtével a vidéki városokban rendezendő nyomtatványkiállítások előkészítése is aktuálisá válik. Erre való tekintettel már foglalkozunk is az ezzel kapcsolatos kérdésekkel, mert ez év végén s a jövő esztendő elején az eddiginél több kiállítást óhajtunk rendezni a nagyobb vidéki városokban. Reméljük, hogy vidéki tagtársaink örömmel fogadják e hirt, melyet még azzal kell megtoldanunk, hogy egy-egy nagyobb nyomtatványkiállítással csak akkor érünk el jó eredményt, ha annak rendezését az illetékes vidéki csoportbeliek alaposan előkészítették. Ennélfogva arra kérjük azoknak a vidéki városoknak a szaktársait, ahol ilyen kiállítás rendezését kívánják, hogy ebbeli szándékukat már most jelentsék be körünk elnökségének oly célból, hogy egyrészt a központi utasításokat küldhessen s a szükséges anyagról és felolvasóról gondoskodhassék, másrészt pedig azért, hogy az illető városban is kellő időben foganatosíthassák a szükséges előkészületeket. Megjegyezzük azonban, hogy azokban a városokban, ahol ez évben már rendeztünk kiállítást: ez évben ilyen nem rendezhető (ha csak valami különösen fontos okból nem kívánatos), hanem csak a jövő év elején.

A *könyvnyomtatóipari tanoncok* szakirányú oktatásának reformja, lassan bár, de kielégítő biztonsággal halad a megoldás felé. A főnökegyesületben, a művezetők egyesületében s Körünkben is mostanában tárgyalják a főváros tanácsához felterjesztendő ama memorandumot, melyet Szűcs Jenő, a lovag-utcai iparostanoncszak-iskola igazgatója, fogalmazott s amelynek lényegét lapunk áprilisi számában ismertette Faltusz szaktársunk. Kétségtelen, hogy e memorandumban nagyobb mérvű változtatások eszközöltnének a tárgyalások folyamán. Körünk egyebek között különösen annak kidomborítását szorgalmazza, hogy a létesítendő központi nyomdásztanonc-iskolában és az ehez tartozandó kísérleti műhelyekben Körünk továbbképző tanfolyamai is a célnak megfelelő otthont találjanak. Egyébként pedig más lényeges észrevételt nem tett

a memorandumra az annak tárgyalására kiküldött bizottság; magára a tantervezetre pedig csak annyi a megjegyzése, hogy az alapos megfontolás tárgyává tétessék.

PÁLYÁZATI HIREK.

Pályázati eredmény. A szak-egyesület kiadásában megjelenő „Nyomdász-Évkönyv és Utikalauz” jövő évfolyamának belső címlapjára kiírt pályázat e hó 10-én lejárt. Az eredmény — a beérkezett pályamunkák számát illetően — nagyszerű, amennyiben 52 jelige alatt összesen 210 pályamunka érkezett be körülbelül 210-féle kivétellel. A pályázatból kizárattott két munka („Rembrandt” és „Szirén 45”), mivel jeligés levelek nélkül küldettek be. A pályaművek elbírálására felkért szakértársak most végzik munkájukat, melylyel a jövő hó elején készen lesznek, úgy hogy a pályaművek a kongresszusok alkalmából kiállíthatók lesznek. Itt jegyezzük meg, hogy a jobb pályamunkákat — amennyiben az idő rövidsége engedi — lapunk szeptemberi számában reprodukáljuk.

TECHNIKAI UJÍTÁSOK

Fotografikus gyorsajtó. Amerikából, a tulzások, de igen gyakran a csodás valóságok földjéről egy új sokszorosítógép tervezésének híret vettük. Hoé amerikai mérnök szerint, aki a gépépítéset terén világhírré tett szert, a rotációs nyomtatógépet rövid időn belül a *fotografikus gyorsajtó* fogja felváltani. Ennek a gépnek a munkája olcsóbb és gyorsabb lesz, mint a jelenben üzemben lévő gépek munkája és így rekordot lesz hivatva felállítani. Röviden összefoglalva, abból állna az új gép működése, hogy a sokszorosítandó szedésből megfelelő *negatívot* készítene, melyet villamoság segítségével fény iránt érzékeny papírra vetít, ahol a szedés *pozitívja* jelenik meg. A papírt éppen úgy, mint a rotációs gépekhez szükséges, hengerekre gombolyítva helyezik a gépbe, ahol az a vetítőkészülék előtt óriási gyorsasággal forogva, leválik a hengerről, miközben rávetítődik a szedés olvasható képe. Hoé számítása szerint másodpercenként 100 ilyen „levonatot”, tehát óránként 36.000 oldalt állíthat elő a gép. Ehez azonban olcsó fényérzékeny papírt kell még teremteni, ami nem is olyan lehetetlen dolog, amilyenek az első pillanatra látszik. Ha a fényképéset terén végbemenő rohamos fejlődést tekintjük, akkor nem oly fantasztikus Hoé eszméje, mint hinnők. Negyven évvel ezelőtt még senki sem gondolta volna, hogy valamikor lehetséges lesz egy ezredmásodpercben fényképet felvenni, mint azt ma a legnagyobb könnyűséggel lehet. Vagy hetven évvel ezelőtt nem tartották volna-e örültnek azt, aki

vádoljanak, hogy ezen állításunk nem való: szükséges megjegyeznünk, hogy az április havában a vidéki helyi csoportokhoz intézett ama felhívásunk, hogy tanfolyamok rendezésének s kiállítások előkészítésének fontos kérdéseivel sürgősen foglalkozzanak és javaslatukat hozzánk juttassák: alig volt foganatja. Egy-két helyi csoport foglalkozott csak az ügygyel! Pedig ezt alig lehet menteni, mert vidéki szakértársainknak valóban nagy szükségük van szakmai továbbképzésre s ennek megvalósítása vagy elősegítése legeminensebb érdekeik közé sorolható.

Vidéki szakértársaink tehát jól teszik, ha a szakoktatással többlet foglalkoznak, s hogy erre módjuk legyen, támogassák Körünket olyképpen, hogy a megállapítandó működési tervzetünket elfogadják és megvalósítani segítenek.

Az előbb vázolt sürgős feladatok kielégítő megoldása egyébként azért is fontos, mert ennek megállapításánál tekintettel voltunk a *Szakkör és a Szakegyesület esetleges egyesülésére* s e programot úgy állítottuk össze, hogy ez a fuzió esetén is *alapul* szolgálhat s a Szakegyesület nagyszabású szakoktatási programjába beilleszthető és annak tag keretében *fejleszthető* is lesz.

A fuziót semmiesetre sem hagyhattuk számitáson kívül, meggyőződésünk lévén, hogy — bármint határozzon is a kongresszus — *az egyesülésnek rövidesen létre kell jönnie. Az egyesülés eszméje mindjobban tért hódít, számos szakegyesületi helyi csoport mellette foglalt állást, sőt egyesek az egyesítésre vonatkozólag indítványt is járultak a kongresszus elé.*

Az eszme kedvező fogadtatása azonban semmiképp sem korlátozhatja a Szakkör működését, sőt ennek fejlesztéséről is kell gondoskodnunk. A fejlesztésnek azonban határt szab a Szakkör jelenlegi anyagi ereje, mely nem lévén hatalmas: a működés sem lehet teljesen kielégítő. Hogy azonban a Szakkör működésének kifejlődését előmozdítsuk: *a tagok számának növelésére kell törekednünk. Ez pedig a fővárosi és vidéki vezetők elsőrendű fontosságú közös feladata.*

Amidőn tehát munkához látunk, nem fogjuk szem elől tévesztetni ezt a fontos feladatot sem, melynek végrehajtásánál minden szakmáját szerető, szakértársainak magasabb nivóju szaktudás révén elérhető jobb anyagi helyzetét szívén viselő szakértárs *teljes támogatására számítunk.*

Mi ismerjük kötelességeinket, azoknak becsületesen meg is felelünk s hisszük, hogy munkástársaink sem hagynak cserben, *hanem mellénk állanak* s ha ezt teszik: *nem lesz okuk ezt megbánni.*

A szárazmatricák nedvesentartása.

Ha a rotációsnyomáshoz vagy a ma már más munkához is használatos tömöntődei anyalemezek előállítására az ugynevezett szárazmatricákat használják, úgy természetesen gondoskodni kell arról, hogy a matricák a szokásos *pincenedvességi* fokot megtartsák. Minthogy azonban mindenütt nem áll rendelkezésre a kívánt nedves levegővel bíró pinceraktár, szükséges, hogy a szárazmatricákat más alkalmas módon tartsuk a megfelelő nedves állapotban. Ezt úgy érhetjük el, ha kellő mennyiségű ujságmakulaturát megnedvesítünk és a szárazmatricákat olyképpen rakjuk közéje, hogy azoknak csupán a hátoldala érintkezék a nedves papírral, vagyis mindig két-két matricát a szinoldalával összetéve, párosával rakjuk a nedves makulatura közé. Az így összehordott matricákat azután kellő súlyokkal lenehéztjük. Ez eljárás folytán a szárazlemezek hátoldalukról elegendő nedvességet vesznek magukba, anélkül, hogy szinoldaluk valamiképpen vízzel érintkeznek; vízzel való közvetlen érintkezés által ugyanis könnyen hólyagképződésre hajlamosodnának. Ha azonban véletlenül a makulaturát túlságosan megnedvesítettük volna, vagy talán a matricákat hagytuk a kívánt nedvességi fokon túl a tömegben, úgy hogy már túlságosan nedvesek lettek, akkor ismét képpoldalukkal egymásra téve kettőnként száraz makulatura közé helyezzük és az előbbi súlyzókkal megint lenehéztjük. Ezzel az eljárással mindig mesterségesen pótolhatjuk a szárazmatricáknak rendes pincenedvességi fokát. *Sá.*

Irodalmi pályázatunk eredménye.

Lapunk mult havi számában már röviden megemlítettük, hogy irodalmi pályázatunk eredménye nem elégitette ki a hozzáfűzött várakozásunkat s rámutattunk ennek valószínű okára is.

Ez alkalommal a pályaművek részletes bírálatát ismertettjük. A kiküldött bíráló bizottság tagjai az irodalmi bizottság utasítása alapján a pályamunkákat: gyakorlati értékük, értelmességük, irányuk s a magyar szakirodalomban való ismeretességük szempontjából bírálták el s mint mellékkérdések: a cikkek terjedelme és illusztrációinak helyessége szerepeltek. Bíráló tárgyává tétettek az összes beküldött cikkek és pedig: *A gyászjelentésről*, (jelige: Kegyelet); *Számlaformulárék előállítása*, (Tartozik-Követel); *Étrendi lapok*, (Rendes munka); *A részvény*, (Mindent alaposan!); *A szedésformák mosásáról*, (Pamacs 83); *Hengerekről* (Fényes); az első négy szakcikk szedéstechnikai tárgyú, az utóbbi kettő pedig nyomtatástechnikai tárgyú.

Általánosságban bírálva a pályamunkákat, megállapítható, hogy értelmesség és irány dolgában megütk a mértéket; gyakorlati értékük azonban különböző. A feldolgozott tárgyak is mind olyanok, amelyek a magyar szakirodalomban eddig nem igen foglalkoztak részletesen. Terjedelem tekintetében pedig csak egy cikk haladja túl a megszabott mértéket. Annál sajnálatosabb azonban az, hogy a szedéstechnikai tárgyú cikkek illusztrációiként becsatolt példák — egy cikket kivéve — rosszul vannak megválasztva s nem mondhatók modern szedésmintáknak, ami pedig elsőrangú feltétele a napjainkban közölt vagy közlendő cikkeknek. Ezek előrebocsátása után áttérhetünk a részletes bírálatra.

Számlaformulárék előállítása, (jelige: Tartozik-Követel). Minden tekintetben kitünő cikk; a beérkezett pályamunkák között a legjobb, de nagy szépséghibának tekintendő, hogy legnagyobbbrészt szóról-szóra át van véve a „Kereskedelmi Nyomtatványok” című szakkönyvből, viszont javára irandó, hogy beküldője lényegesen bővítette és átjavította.

A részvény (jelige: Mindent alaposan!). Jeligéjéhez méltóan valóban alaposan megírt szakcikk, melynek legfőbb hibája, hogy egy évtizeddel előbb kellett volna megírni és közölni; bizony, tíz-tizenkét esztendővel ezelőtt mint kitünő szakcikk gazdagította volna szakirodalmunkat. Csupán ennek tulajdonítható, hogy e szakcikk gyakorlati értékét kevésre kellett becsülnünk, mert úgy véljük: nem elegendő, ha valamely szakcikk felvilágosítást nyújt a szedőnek, hogy miként szedtek eddig valamely nyomtatványfajta, hanem elengedhetlenül szükséges, hogy utmutatással szolgáljon arra nézve, hogy miként lehet és kell valamely nyomtatványt a kor izlésének és a szedéstechnika mai irányának megfelelően, modern kivitelben előállítani. Áll ez különösen a részvényre és ehez hasonló értékpapírijellegű sajtótermékre, amelyek tudvalevőleg még ma is régies divat szerint készíttetnek — legtöbnyire — könyvmdai uton. Amidőn tehát arról van szó, hogy a részvény könyvnyomdai uton való előállítását szakcikk keretében ismertessük: számolni kell a ma uralkodó szedéstechnikai irányval s ama dicséretreméltó törekvéssel, hogy ennek az új iránynak érvényesülését minden vonalon és minden nyomtatványfajlánál előbbre segítsük; a pályacikket író szaktársnak ezt nem lett volna szabad szem elől tévesztenie, mert ha vannak nyomtatványok, amelyek mai előállítási és külső kiviteli módja modernizálásra szorul, úgy a részvény minden bizonynyal ezek közé sorolható. A cikkhez csatolt minták sem állíthatók be mintaszedések gyanánt, mert ezek tulajdonképpen *csak kéziratminták*, melyeknek szedésénél nem helyeztek súlyt a csinos és izléses kiállításra; e minták elhagyásával pedig a cikk nagy változtatásra szorulna, mivel sűrűn történik utalás egyik vagy másik mintára. Egyébként megjegyezzük, hogy a cikk irálya, értelmessége semmi kívánni valót nem hagy hátra; terjedelme azonban messze túlhaladja a megszabott határt.

A gyászjelentésről (jelige: Kegyelet): A cikk értelmessége és irálya teljesen kielégítő. Gyakorlati értékét nagyon emeli azon sajnálatos tény, hogy a gyászjelentéseket még ma is nagyon pongyolán állítják

állította volna hogy óránként 10.000 ujságot lehet majd nyomni? És tessék! Ma ez modern rotációs gépeinken könnyű munka. Ezek után, ha egy új gépcsoadáról hallunk, már nem mosolygunk, hanem ha bizalmatlanul fogadjuk is híret, arra gondolunk, hogy a technika terén ma már nincs lehetetlenség. h.

Szinkronikus többszörnyomó eljárás. Két bécsi nyomdász olyan eljárást szabadalmaztatott, amely szerint a képfeletet teljesen kitöltő felületelemre osztott formát különféle festékekkel egyszerre lehet befestékezni. Mindegyik felületelem egyes hasonló vagy különböző nagyságu fejjel bíró betűkből van összeállítva, amelyek mindegyike csak egy-egy oly színnel festékeztetik be, amely az egész képfeleteten hasonló árnyalatot és egyforma intenzitást mutat fel, miáltal mindegyik felületelem színhatása a felületelemhez tartozó betűfejek nagyságától és nagyságviszonyaitól hozalík létre. Egyszeri lenyomattal színe helyes képet lehet így nyerni. Az egymásután a formán végigmenő festékezőhenger oly módon van kivágvá, hogy csak előre meghatározott részleteire a formának szolgáltatja a festéket, úgy hogy minden részlet csak egy színnel van befestékezve. W. R.

BEKÜLDÖTTEK.

Mindenkor örömmel számolunk be arról, ha a vidék haladását jelelhetjük, mert a vidék elsősorban az, amelyre a többitudás nagyon ráfér s a legcsekélyebb haladás éppen azért dicsérendő, mert a vidék — egyes ambiciózus kezdeményezésektől eltekintve — nélkülözi a tanulási alkalmakat. Egy aradi szaktársunk, *Eibenschütz Adolf* küldött be néhány falragaszt s egy naptár részére készült hirdetések, mely munkák mind arról tanuskodnak, hogy szedőjük szorgalmasan forgatja a szaklapokat s azok mellékleteit. A hirdetések például mind a legkevésbé modern betűkből szedettek — s mind beküldőjük maga mondja — és csupán lénából és a legegyszerűbb anyagból, ugyszólván semmiből állítattak elő, mégis a sorokból képzett sorcsoportosítások és foltok helyes kombinálása által oly munkákat állított elő, melyek jóval felülmulják a vidéki átlagot. Ugyanezt mondhatjuk a falragaszokról is. *Eibenschütz* kollégánk logikusan gondolkodva dolgozik, mert majdnem mindenütt jól van megválasztva a plakát és hirdetés vezérszava, mely önkéntelenül leköti az olvasó figyelmét. g.

A Szabadsajtó-könyvnyomda rt. cégkártyáját küldte be Diószegi Kálmán elbírálás végett. Látszik, hogy tervezője újat akar alkotni, az anyag is meg van hozzá, e kártya azonban nem a legjobban sikerült. A sok négyzetdiszítés zavar, az óriási sárga folt pedig logikátlan. Sokkal jobb lett volna a

megoldás, ha a fősort olyan nagy betűből veszi, hogy az iniciáléval a papír elejére kerül, úgy hogy az iniciálé kitöltené azt a helyet, ahova most a sárga tónus került. A szövegcsoporthozás egyébként jó. d.

A Rigler József Ede papírneműgyár Rt. zárszámadása pazar eleganciával, óriási áldozatkészséggel finom műnyomópapíron két színben készült, melynek ugy kompozíciója, mint szedése és nyomása elsőrangú. Különösen ügyes a napirend-oldal megoldása, melyet alkalomadtán bemutatunk. A szöveg zöld, a Napirend szó, a tárgysorozat számai és sorkitöltők sárgásbarna színű nyomattak. Hibának találjuk a borítékon az Ű iniciálé meghosszabbított részét, melynek szükségese voltát nem tudjuk megérteni, valamint az 1912 mellett a pont is hiányzik. Ez az ugynevezett hatás kedvéért megengedett koncesszió... A belső címlap egyszerűségében, a normális iniciáléval már hatásosabb, itt azonban a diszítő empirikusorot erősnek, vagy teljesen feleslegesnek tartom, éppen úgy, ahogy nyugtalanítólag hat a meszerien szedett mérlegtáblázaton elhelyezett sorkeret is. o.

KORREKTORI ROVAT.

Az ige-tövekkel és gyökerekkel való hibás összetételek. Ebben a rovatban már többször rámutattunk arra, hogy a német nyelv számos kedvelt szóhasználatának és kifejezésének *szolgai utánzása* beleütközik a magyar nyelv törvényeibe. Sokszor csupán egyetlenegy betűnek a kihagyása okozza a magyartalanságot és minthogy ilyenkor ugyszólván a helyesírás szabályai ellen is vétének az illetők, kívánatos, hogy a korrektor javítsa ki a germanizmusból eredő hibákat. A német nyelvben például rendezek az ilyen ige-tövek összetételek: *Sehkreis, Packhof* vagy *Packhaus, Rollbett, Hängematte, Bewegungsrund*, melyeket a magyar (fordítással) csak így írhat: *látóker, rakodóház, gördülőágy, függőágy, indítóker*; tehát az ige-igenevi alakban előzi meg az alapszót. Ilyen példák a legközönségesebb népnyelvi szókából: *szántóföld, vágóhíd, szabóműhely, forgószél, futóhomok* stb. Ujítóink azonban az infinitivusból az ugynevezett „gyök-elvonással” névszófélet csináltak a ige fordították a kérdése szokat: *lálker, rakház, görágy, függágy, indok* stb. (A példa már megvolt Barczafalvinál ebben a két szóban: *essernyő, úszszárny*.) Így jutottak a kereskedelmi nyelvbe az efféle szók: *raktár, rakpart, rakhely, rakjegy, rakbér, fekbér*; különösen gyakran ez: *lerakat* (Niederlage), holott ez csakis így jó *lerakó*; esetleg a participium után a névszó is: *lerakóhely*. A magában álló melléknévi ige-néval a következőkre ügyeljen a korrektor: az előbb említett köznyelvi szókban: *szántóföld, vágóhíd* stb. az előlész tárgyat, helyet, eszközt, rendeltetést, tulajdonságot jelent s ez a magyar

elő, miért is üdvös helyes szedésük módozataival s a gyászjelentés hivatásának megfelelő komor, de korunk izlésének megfelelő külső szedéstechnikai uton való elérésének tétéleivel szakirodalmunkban is foglalkozni. A cikk tárgya ugyszólván ismeretlen a magyar szakirodalomban; példái jók s terjedelem tekintetében is megfelel a fel-tételeknek.

Étrendi lapok (menü-kártyák), (jelige: Rendes munka): Akár csak a részvényről szóló pályacikknek: ennek is az a hibája, hogy a pályázó a cikkben az étrendi lapok modern előállításánál gyümölcsöt tethető jó és célszerű tanácsokat, szedéstechnikai irányelveket nem ismertette. Ez annál inkább hiba, mivel napjainkban már nagyon sok olyan menü-kártyát készítettek, melyeknek szedésénél a most kialakulóban levő ugynevezett iparművészeti irány elveit figyelembe vették és kellőképpen érvényre is juttatták. Egészben véve úgy tűnik fel a cikk, mintha az ahoz mellékelt és modern kivitellének egyáltalán nem mondható példának dicsérő bírálata volna. (A példákra vonatkozó fenti megjegyzést azonban ne vegye tragikusan az azokat előállító szedő és nyomó, mert majdnem egész bizonyosan megállapítható, hogy azoknak kivitellét egy a modern nyomtatvány iránt semmi érzékkel nem bíró megrendelő írta elő.) Erre való tekintettel a cikk gyakorlati értéke minimális, noha irány és értelmesség szempontjából kifogás nem emelhető.

Hengerekről (jelige: Fényes): A cikk ujszerűt nem tartalmaz; a hengerek öntését és célszerű kezelését ismerteti eléggé alaposan. Irálya és értelmessége jó.

Szedésformák mosása (jelige: Pamacs 83): A pályacikk írója összefoglalta és alaposan kiegészítve feldolgozta mindama apró közleményeket, melyek szaklapjainkban megjelentek; gyakorlati értéke ennél fogva megbecsülendő s mindenesetre nagyobb, mint a Hengerekről című cikké.

E bírálat alapján hozta meg a bíráló bizottság döntését, melyet lapunk múlt havi számában már ismertettünk s amelyet a választmány is jóváhagyott. A döntés értelmében a szedéstechnikai irányú cikkek közül I. díjat nyert *A gyászjelentésről* szóló cikk írója: *Gondos Ignác*; a II. díj a múlt számban már közölt indoklás alapján nem volt kiadható, mindezek dacára a II. helyre helyezett *Számlaformulárek előállítása* című cikk jeligés levele is felbontván (választmányi határozat): kitünt, hogy a cikk szerzője *Gondos Ignác*; a III. helyre helyezett az *Étrendi lapokról* szóló cikk; a IV. helyre pedig *A részvény szedését tárgyaló* dolgozat. Ez utóbbi kettő csak *alapos átdolgozás után* közölhető, miért is ezuton felhívjuk a pályázókat: augusztus hó végéig nyilatkozzanak, hogy az átdolgozást a szerkesztőségre bízzák-e vagy maguk óhajtkák eszközölni. A nyomtatástechnikai tárgyú cikkek közül a *Szedésformák mosásáról* szólót díjaztuk I. díjjal; szerzője: *Gondos Ignác*; a II. díjat pedig *Fröhlich Samu* a *Hengerekről* című cikkének ítéltek meg.

Az első díjjal, illetve díjakkal jutalmazott cikkeket jelen számunkban közöljük, a második helyre került dolgozatokat lapunk későbbi számaiban fogjuk hozni.

A bíráló bizottság nevében: *Wanko Vilmos*.

Van-e törölhető nyomtatófesték?

Nevesebb külföldi könyvnyomdai festékgyárakban végzett kísérletekből kitünt, hogy törölhető (radirozható) festék összeállítása lehetetlen. Olyan vegyület, amelynek a nyomtatófestékhez való hozzáadása lehetővé tenné a közönséges nyomdafestékekkel nyomottaknak törlőgummival való eltávolítását, nem létezik. Így tehát a festéknek összeállításával kísérletek meg a probléma megoldását. Próbálkoztak vízzel való dörzsöléssel — tehát az akvarellfesték egy nemével —, de ilyen festék nem alkalmas könyvnyomtató célokra, minthogy nincs kötőképessége. Ennyvel és dextrinnel a festéktesteket ugyan össze lehetett kötni, azonban a főtulajdonságot — a könnyű elradirozhatást — nem tudták elérni, mert a festék erősen beszívódott a papírba. 77.

A gyászjelentésről.*

Különös, de mégis úgy van, hogy míg a könyvnyomtatásban ma kultivált úgynevezett „iparművészeti irány” minden nyomtatványon nyomot hagyott, az egyetlen gyászjelentés az, amely ennek hatását egyáltalán nem érzi. A legkisebb nyomtatványtól: a névjegytől, a leghatalmasabb tipográfiai alkotásig: a könyvig, minden könyvnyomdai termék magán hordja a kialakulóban levő „irány” bélyegét, egyedül a gyászjelentés maradt meg régi konzervatívizmusában. Talán ez az oka, hogy összes nyomtatványaink közül éppen ez az egyedüli, mely a legtöbb esetben alig felel meg a kor kívánalmainak és ízlésének.

Lehet, hogy merészen hangzik állításom azok előtt, kik talán érvül hozhatnák fel ez ellen, hogy a gyászjelentést mindig a lehető leg-rövidebb idő alatt kell előállítani s hogy miként is lehet e munkánál ízlést kifejezni? Látszólag ezek az érvek meg is állják helyüket, ellenérvül állítom azonban, hogy: ízléses és tetszetős nyomtatvány az, amely a tipográfiai szabályok szem előtt tartásával állítottott elő.

Ha szakmai szempontból megbíráljuk a kezeink közé kerülő gyászjelentéseket, keveset fogunk találni olyant, melyek a tipográfiai szabályok szem előtt tartásával készültek s első tekintetre meglátszik azokon, hogy előállításuk „sürgős” volt.

Nálunk gyászjelentések általánosságban a közismert alaku, széles, fekete szegélyű gyászjelentés-papíron állítatnak elő, míg külföldön *gyászkeretes levélpapirokat* használnak e célra; ezért csakis a nálunk szokásos formával foglalkozom. Gyászjelentéseinken a szöveget vagy szélteben, vagy magasságban alkalmazzuk. Magasságban leginkább akkor vesszük, ha sok a szöveg, mert így jobban ki lehet használni a papír egész felületét. A papírnak magasságban való használata egyébként tetszetősebb is, bár tulnyomórészt szélességben kívánják a gyászjelentést rendelők, vagy az azt szállító temetkezési vállalatok.

A betűk megválasztása gyászjelentéseknél kellő gonddal történjék. Diszes, különösen manapság piacra hozott különböző diszbetűk és egyéb gyászjelentések szedésére nem alkalmasak, mert már az alkalmazott betűk egyszerűségének is ki kell domborítani a nyomtatvány komor jellegét. A betű fokának megállapítására az adott szöveg mennyisége a mérvadó, cicerónál nagyobb betűt azonban lehetőleg ne vegyünk, hanem inkább tartjuk „levégősen” az egész szedést és ritkítsuk félpetittel a szöveget.

A szöveghez alkalmatlan betűk választása azonban ritkábban is látható, vagyis a legtöbb esetben a hibát nem a szöveg betűjének megválasztásakor, hanem a fősor szedésekor követik el. Találkozunk ugyanis sorokkal, amelyek valamely árnyékolt betűfaj verzálisaiból, alig olvasható szecessziós betűkből, vagy más ehez hasonlókból szedettek. Ez a leghatározottabban elvetendő, mert tulajdonképpen e sor teszi a gyászlapot jellegzetessé, függetlenül a szöveg betűjétől, mert hiszen első tekintetre ez ötlük szemünkbe. Azt, hogy a fősort verzálisból vagy kurrens betűkből szedjük-e, teljesen az adott név hosszától tehetjük függővé, elvül vehetjük azonban, hogy mindig markáns, erős betűket alkalmazzunk; különösen jól megfelel egy-egy groteszk- vagy blokk-sor.

A multban nagyon használatos volt, ma azonban már csak elvétve találkozunk a gyászjelentés elején alkalmazott óriási diszes iniciálékkal, melylyel a parte komorságát gondolták enyhíteni. Erre éppen-séggel nincs szükség, mert — mint fentebb hangsúlyoztam — nem eltűntetni vagy mérsékelni kell e nyomtatvány ridegségét, hanem törekedni kell e ridegséget inkább kidomborítani. Amint meglátszik a béli meghívón vagy egyéb ily nyomtatványon, hogy az multságos alkalomra készült, épp úgy ne legyen célunk a gyászjelentés ridegségét tompítani.

A gyászjelentés szédése úgy állítandó elő, hogy az elhalálozott neve mindig az optikai középre essék, amit legkönnyebben úgy talá-

* Lapunk irodalmi pályázatán *Kegyvel* jelige alatt résztvevő pályamunka, mely a szedéstechnikai tárgyú cikkek között legjobbnak találtott és így első díjjal jutalmazott.

nyelvnek különös sajátága; de ugyancsak az igenevek igen gyakran magukban is állanak főnevekkel, hasonló változatos jelentésben, így: *legető, kaszáló, dülő, átjáró, tarló, kikötő, temető, mérő* stb. Helyesen javít tehát a korrektor: *rakodó, le-rakó*. Ez alapon kell megigazítani a *rak* elvont igetővel írott többi szót is: rakpart: *rakodópart*, rakhely: *rakodóhely*, rakauly (Ladegewicht): *tehersuly*, rakképeesség (Ladefähigkeit): *rakodóképesség*. Még számtalan ilyen igetővel hibásan képzett összetételt lehetne elősorolni, ámde ez a néhány példa is élelken mutatja, hogy egy-egy betűvel segíthet a korrektor ott, ahol a magyar kereskedők vagy közgazdasági írók a rossz nyelvzokás miatt magyartalanságot és helyesírási hibát követnek el — feltéve természetesen, hogy a hibát az olvasásnál *megérzi*. *Megérzi* — nem meglátja —, mert ehhez egy csekélyke nyelvérzék is kell. *Sch. A.*

A PAPIRSZAKMÁBÓL.

Szedő Gáspár és Társa budapesti papirnagykereskedő cég — melynek kebelében alakult a közelmultban a rövidéletű „Unitas” papirkereskedelmi szövetkezés — fizetésképtelen. A hitelezők értekezletet tartottak, amelyen hozzávetőlegesen állapították meg, hogy a passzívák összege kb. 950.000 K. A hitelezők a status összeállítására háromtagu bizottságot küldtek ki. Az árutartozás összege 800.000, a pénztartozás összege pedig 700.000 kor. A Magyar leszámítoló és pénzváltó bank 30.000, a Vajda Imre és Társa bankház 50.000, az Országos központi takarékpénztár 80.000, az Országos iparbank 40.000, a Magyar-cseh iparbank 40.000, a Magyar kereskedelmi hitelbank 30.000, a Belvárosi takarékpénztár 30.000, a Magyar bank és kereskedelmi rt. 50.000 koronával vannak érdekelve, a további 350.000 korona a kis- és középbankok között kis összegekre oszlik el. Az egyezkedési tárgyalások kedvező kilátással folynak.

Fizetésképtelenséget jelentett a budapesti Velvart és Werber papirnagykereskedő cég. A passzívák körülbelül félmillió koronára rughnak.

Felbert Gyula, a theresienthali papirgyár raktára és magyarországi képviselője, raktáron tart rendkívül nagyválasztékú nyomó, középanyag, famentes és amerikai illusztrációs műnyomópapirokat, ugyazintén legfinomabb szines borítékpapirokat, duplexet és kartonokat.

FELJEGYZÉSEK.

Az eltörölt ünnepek. A pápa az elmúlt év július 2-án kelt „Supremi Disciplinae” kezdetű motupropriójában úgy intézkedett, hogy a szokásos egyházi ünnepek száma az egész világon redukáltassék. A pápa e motu proprióját azzal indokolta, hogy „a kereskedelem és ipar meg-

növekedett a így a nagyszámu ünnepnapok megtartása sok tekintetben nehézségekbe ütközik". A pápai motu proprio az egész világon élénk feltűnést keltett és a főpapsághoz a hívők kérelmeket intéztek aziránt, hogy az ünnepek régi, megszokott rendjén változás ne történjék. A magyar püspöki kar 1911. évi november hó 19-dikén Vaszary Kolos bíboros hercegprimás elnökletével tartott ülésén foglalkozott ezzel a kérdéssel, ahol az a vélemény alakult ki, hogy Magyarország, mint őstermelő állam, nem eshetik egyforma elbírálás alá az ipari államokkal, továbbá, hogy a részért dolgozó földmivesszámára nézve anyagi veszteséggel nem jár az ünnepek megülése, amint hogy azok meg nem ülése anyagi előnyt sem biztosít, a szavazattöbbséggel úgy határozott a püspöki konferencia, hogy felterjesztést intéz a pápához, amelyben kéri fogja, hogy Magyarországon az ünnepek régi, XIII. Kelemen pápa által 1771. június 22-én történt ünnepredukció óta megszokott rendje változatlanul megtartassék. A Congregatio Consistorialis prefektusa azonban legtöbb arról értesítette a bíboroshercegprimást, hogy a pápa ragaszkodik a „Supremi Disciplinae” kezdetű motu proprio rendelkezéseihöz, amelyek tisztán gyakorlati jelentőségűek és csupán az ünnepek külső megülést korlátozzák. Most a hercegprimás körlevélben tudatta papjaival, hogy a motu proprio intézkedései értelmében a következő ünnepek elvesztik ünnepi jellegüket: karácsony, husvét és pünkösd másodnapja, urnapja, gyertyaszentelő boldogasszony (február 2), gyümölcsoltó boldogasszony (március 25), kisasszony napja (szeptember 8), valamint mindenféle ország, nemzet, egyházmegye, tartomány, község különleges védőszenkjeinek fogadalomból, vagy szokásból származó ünnepei, még ha egyházilag meg is voltak eddig erősítve és nyilvánosan is megülették. Ezek az ünnepnapok az ünnepek jegyzékéből törölnődök.

Uj lapkiadó-részvénytársaság.
A Pénzvilág lapkiadó- és nyomdai részvénytársaság cég alatt 60.000 korona alaptőkével részvénytársaság alakult, amely a Fodor Oszkár szerkesztésében megjelenő A Pénzvilág című gazdaságpolitikai és pénzügyi folyóiratot vette át. A lap szerkesztését továbbra is Fodor Oszkár végzi.

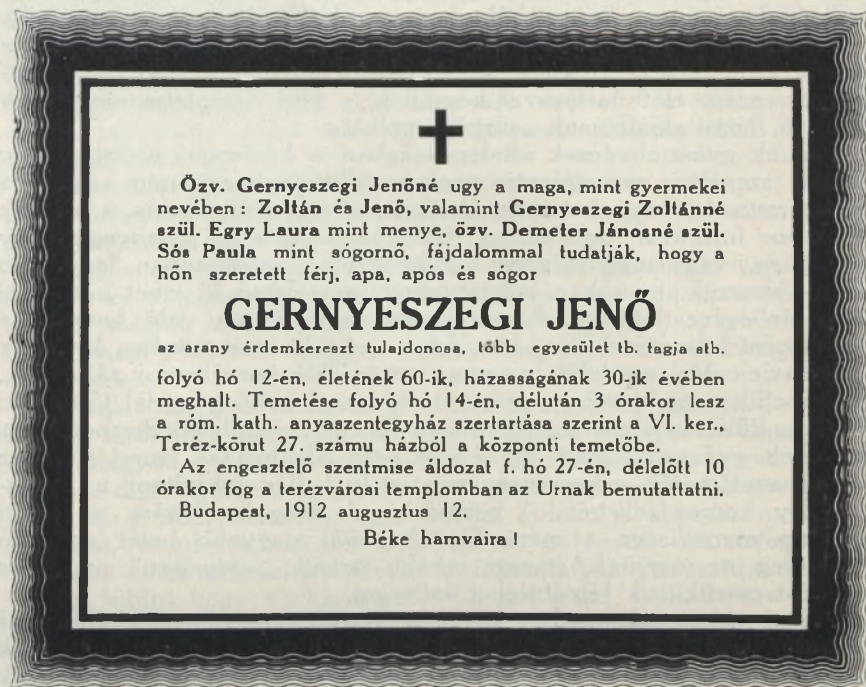
Állítólag olcsóbb lesz a hírlapbélyeg ára. Az utóbbi napokban határozott formában jelentették, hogy a kormány a hírlapszállítás olcsóbbá tételét célzó törvényjavaslatát ez év őszén fogja benyújtani a képviselőháznak. A tervezet szerint a hírlapjegy 50%-kal olcsóbb lenne, vagyis 100 drb 1 korona, az eddigi 2 korona helyett.

A Magyar sokszorosító műiparrt. igazgatósága augusztus 17-re rendkívüli közgyűlést hívott egybe.

lunk meg, ha a papirt összehajtva, annak közepén kapott törési vonalra állítjuk a sort. Ez a szabály természetesen a papirnak akár a szélességben, akár a magasságban való használása esetén fennáll.

Hiba a gyászjelentéseknél, hogy kétoldalt aránytalanul sok helvet hagynak, míg alul-felül a sok szöveg miatt alig marad legtöbb esetben valami hely. Ennek helyes megállapítása pedig nagyon egyszerű s a legsürgősebb munkálkodás mellett is betartható. Ha kétoldalt 8—8 ciceró helyet hagyunk — vagyis a szöveget olyan szélesre szedjük, hogy annyi hely marad —, alul és felül is annyit kell hagynunk, azzal a különbséggel, hogy a szélességben fentartott helyre állítjuk felül a szokásos keresztet vagy emblémet, alul pedig a „Béke hamvaira!” vagy más ilyen hasonló kívánt zárómondatot. Könnyebb megérthetős végett bemutatom ezt ábrában is.

Szószerint ezt ugyan nem lehet venni, mert az alul maradó sávot ugyancsak az optikai közép megtartása végett csekélységgel magasabbra kell vennünk, valamint a „Béke hamvaira!” sort sem középre,

1. példa.

hanem magasabban, inkább a szöveghez tartozónak kell állítani. No meg aztán akadnak kivételes esetek is, amikor e szabály nem alkalmazható és teljesen a szedő találékonyasága a döntő, hogy tetszetős szedésképet hozzon létre.

Fogas kérdés még a gyászjelentéseknél az aláírások helyes és tetszetős csoportosítása. Manapság ugyan már mindinkább elhagyják azt a szokást, hogy a legtávolabbi rokonok neveit is ráveszik a gyászlapra, hanem csak a legközelebbi, vagy vérrokonok neveit helyezik rá, vagy csak az özvegy és gyermekei, esetleg a család szeniora, tudatják a halálesetet s ezeket a neveket a jelentés elején csoportosítják. Minthogy azonban elég gyakori az eset, amikor tömeges aláírással van dolgunk, szó kell hogy essék ezekről is.

Ha kevés az aláírás, tetszetősebb, ha e néhány nevet a szöveg elején helyezük el, sok aláírás esetén azonban könnyen megtörténik, hogy az aláírásoknak a szöveg elején való elhelyezése által az elején több szöveget kapunk, mint a név után s ezáltal a fősor mélyen esik, ami pedig éppenséggel nem mutat tetszetős szedésképet. Ha a név előtt kevés a szöveg, azon segíthetünk azzal, hogy a diszítésül alkalmazott keresztet vagy más emblémet valamivel mélyebben állítjuk.

Az aláírásoknak a szöveg elején való elhelyezése esetén a neveket ki kell emelnünk, amire az alkalmazott betűjelleg félkövérje, vagy

kapitálchen alkalmas, kurzivot vagy a betű saját verzálisát mellőzzük, mert a kurziv nem elég kiemelés, a betű saját verzálisá pedig kissé nagy, ha azonban a szöveg elejére egy név vagy csupán egy intézet neve helyeztetik, a betű saját verzálisát is használhatjuk. Itt alkalomszerű annak megemlítése, hogy a betűjelleg megválasztására mértékül vehetjük, hogy oly betűt, melynek verzálszedése olvashatatlan, ne alkalmazzunk gyászjelentések szedésére.

A neveknek aláírásként való csoportosítása már gyakorlatot és némi izlést kíván. A szokásos módok legtöbbje ugyanis nem tetszetős. Leginkább találkozunk azzal a móddal, amikor a teljes szedésszélesség két-három részre osztva, a nevek az adott rész közepére zárva, a rokonság mineműsége annak közepére állittatik. Ily módon nagyon nyugtalan sorokat kapunk, mert egyik sor elüt a másikatól. Megfelelőbb az a mód, hogy a neveket tompán kezdjük, a második sort egy négyzettel beljebb vesszük, a rokonság mineműségét ennek közepére állítjuk. (Lásd a 2. példát.)

A MAGYAR TEJTERMÉKEKET ÉRTÉKESÍTŐ RT.
igazgatósága, valamint az alulírott rokonság fájdalommal
tudatja, hogy a cég agilis alapítója és vezérigazgatója

GERNYESZEGI JENŐ

az arany érdemkereszt tulajdonosa, több egyesület tb. tagja stb.
folyó hó 12-én, életének 60-ik, házasságának 30-ik évében
meghalt. Temetése folyó hó 14-én, délután 3 óraker lesz
a VI. Teréz-körut 27. számú házból a központi temetőbe.
Budapest, 1912 augusztus 12.

Béke hamvaira!

Gernyeszegi Zoltán
Gernyeszegi Jenő
gyermekai.

Gernyeszegi Zoltánné
szül. Egre Laura
menye.

Özv. Gernyeszegi Jenőné
szül. Sós Jolán
neje.

Özv. Demeter Jánosné
szül. Sós Paula
sógornő.

2. példa.

Az aláírások az alkalmazott szövegbetűnél mindenkor egy, esetleg két fokkal kisebb betűből szedendők, a benne előforduló rövidítések azonban ne szedjük más betűből, mint amiből a neveket szedtük, mert ezáltal az egésznek nyugodtabb a megjelenése. A rokonság mineműségének megjelölésére pedig ugyanazon betűjellegnek nonpareillejét vesszük, amelyből a neveket szedtük. Az alkalmazott betű megválasztását itt szabályhoz alig köthetjük, mert azt mindenkor az izlés dönti el; áll azonban az aláírásokra vonatkozólag is az, amit fentebb a szövegre mondtam.

Gyászjelentésnél színes nyomásról természetesen nem is lehet szó, mert az mindenkor a keretnek megfelelően csakis fekete lehet, ha azonban egy második szín tekintetbe jöhet, úgy ez csakis az ezüst. Vannak különben a forgalomba hozott gyászjelentés-papírok között ezüstkereszttel s más egyébbel diszítették is, amelyekkel az ezüst úgy hozható összhangba, hogy a fősört például ezüstárnyékkal látjuk el, ha a megrendelő pazar költséget kíván. Ilyen kivitelű gyászjelentések előállításá azonban már több időt igényel s így meglehetősen ritkán fordul elő. A hajadonok és gyermekek részére használatos kékszelű gyászjelentések szövege pedig — természetesen — csak úgy van összhangban a kék széllel, ha a szöveget szintén kék színben nyomtatjuk

Gondos Ignác.

amelyen a felszámolás kimondását határozták el. A vállalat 1909-ben alakult és 1911-ben reorganizálták olyanformán, hogy a 300.000 K alaptőkéből 52.600 K n. é. apport részvényt megsemmisítettek és új ügyvezetőt alkalmaztak. Az 1911. évben a reorganizálás dacára 121.677 K veszteséggel dolgozott az 1910. évi 35.034 K-val szemben, úgy hogy az alaptőkének majdnem fele elveszett. Az igazgatóság belátta, hogy az ilyen aránytalanul nagy veszteséggel dolgozó vállalat nem lehet életképes.

A Nap lapkiadó és nyomda-vállalat rt. csödbe jutott. A vállalat, amely néhány héttel ezelőtt alakult át 5 millió K alaptőkével részvénytársasággá, önmaga kérte a csőd megnyitását, amit a budapesti kereskedelmi és váltótörvényszék el is rendelt. A csődtömeg gondnoka dr. Pető Sándor ügyvéd. A felszámolás határideje november 25-ike. A lap állítólag tovább is meg fog jelenni, mert az nem tartozik a csődtömeghez.

Számolási rendszer a „Monotype”-szedőgépen Londonban.
A szedők szövetsége az elmúlt hónapban elfogadta a Monotype-kopogtatón való számolásra vonatkozólag megállapított következő bérszabályzatot: Hetilapok szedése 1000 „n” 30 fillér; művek és egyéb munkáknál 27 fillér korrigálatlan szedésért, Keskeny alaku szedésnél, mely egy sorban 42 vagy ennél kevesebb „n”-et tartalmaz, az alapár annak $\frac{1}{6}$ részével magasabb. Ha a szedő a szedésben 10 percnél hosszabb időt át akadályozva van kézírathány vagy egyéb okokból, úgy óránként 1.20 korona kárpótlást kap. A szedőnek egyszerre legalább oly mennyiségű kézirat adandó, hogy az 16 ciceró szélességre 12 sort adjon; kisebb terjedelmű kéziratok 12 sornak számíthatnak. Idegen nyelvű szedések 100⁰/₁₀₀ „n”-név- és számszedés 25⁰/₁₀₀ pótlékkal díjaztatik. — A bizonyos pénz minimuma heti 48 órai munkaidő mellett 54 korona gyakorlati szedőknek. A tanulási idő alatt a szedő nem kap bért, de ha már oly gyakorlatra tett szert, hogy óránként 4000 „n”-et rendszeresen tud szedni, 46 korona 80 fillér heti-bérré tarthat igényt. Az olyan szedő szedésért, aki még tanul és díjazást nem kap, a nyomda nem használhatja fel.

200.000 példány hatoldalas lapot nyomtat, hajtogat és ragaszt egy új típusú szalagnélküli, hat-hengeres körforgógép, melyet az augsburgi gépgyár épített egy párisi hírlap számára. E körforgógép — állítólag — a kontinens legnagyobb ilyen fajta gépe.

A levelezőlapok előírás szerinti nagyságát szigorúan fogják szentel ellenőrizni Németországban s minden levelezőlapot, mely az előirt nagyságnál csak csekély mértékben is nagyobb, 1.5 pfennig bírságpor-tóval terhelnek meg.

Egy képea ujság jubileuma. Hetven évvel ezelőtt jelent meg az Illustrated London News első száma, amely az illusztrált lapok alapját vetette meg. Herbert Ingram alapította, egy fiatal könyvkereskedő, aki egyenesen e célra nottinghami üzletét Londonba helyezte át. Még a vidéken volt könyvkereskedő, nyomdász és ujságárú, amikor feltűnt neki, mily kapós az ujság, ha szövegét illusztráció tarkította. Gyakran csak durva fametazet volt, primitív és esetlen, ahogy akkor a nyomdatechnika éppen előállítani tudta; egy akasztási jelenet, a nap hősenek arcképe, de kép volt és a lapot ilyenkor valósággal szétkapkodták. Herbert Ingram e tényből felismerte az illusztrált sajtóban rejtőzhető lehetőségeket és nem habozva sokat, elhatározta egy képes folyóirat alapítását. Elég hosszú ideig élt, hogy meggyőződhetett vállalkozása életrevalóságáról: nemcsak az általa vetett mag kelt ki, az egész földkerekségen elterjedt az illusztrált sajtó. Herbert Ingram magának és fiainak fedelmi vagyont szerzett és ötleivel sok ezer más embert is gazdagsághoz juttatott. Az Illustrated London News egyik legutóbbi száma egy miniatűr folyóiratot adott mellékletül. A kis lapocskák nem nagyobbak, mint egy tenyér, de azért sokat beszélnek róla. A nagy képes hetilap mellett olyan benyomást tesz reánk, mint az a kis eszkimógyerek, akit az anyja kendőbe csavarva hord a hátán. Ebben az esetben azonban a kis apróság az anyja kicsinyített másolata, t. i. az Illustrated London News első számának.

Üzlethelyiség áthelyezés és üzembehelyezés. Wottitz Manfréd és Társa cég cinkográfiai reprodukáló műintézetét V. Bálvány-utca 12. szám alá helyezte át s lényegesen megnagyobbitotta és tökéletesebb technikai felszerelésekkel látta el.

A Telegdi-féle üzleti könyv és papíráruhágyár Rt. augusztus 11-én tartott közgyűlésén kimondta a felszámolást. A vállalat 1911-ben alakult át 200.000 korona alaptőkével Telegdi Ármin üzleti könyv- és papíráruhágyár részvénytársasággá, de már hosszabb idő óta fizetési zavarokkal küzd. Egyik főrésztvényese, Szvoboda József és a Magyar papíráru- és vignettagyár r.-t. bűnügyi zárlatot kértek a vállalat ellen.

Zárzáradások. A Magyar földrajzi intézet Rt. 1912 május végével lezart mérlegében eredmény-számla közzététele nélkül 260.000 koronáról 400.000 koronára felemelt alaptőke mellett 22.210 kor. nyereséget számol el, míg az előző évben 20.470 kor. volt a nyereség. A közgyűlés részvényenként 5 kor. = 5% osztalék fizetését határozta el, úgy mint tavaly. — *Nyitrai és Társa irodalmi és nyomdai Rt. Léován* II. évi mérlege 5321 korona 54 fillér nyereséget tüntet fel, melyből 5/10 osztalékot fizet.

A szedésformák mosásáról.*

„Kleine Sachen, große Wirkungen“, — mondja nagyon találóan egy német közmondás, melyet magyar szavakkal úgy mondhatnánk: aprólékosoknak látszó dolgok, melyeknek nagy következményei lehetnek. Ha valahol, hát éppen a szedésformák mosásánál helyénvaló e közmondás idézése, mert a könyvnyomtatásnál talán sehol sem bosszulja meg magát a felületes munka annyira, mint a szedésformák mosásánál, éppen arra támaszkodva, hogy aprólékos, nem fontos dolog elintézéséről van szó. Hogy pedig mily rákokat okoz a tisztatlanság, azt sokan gyakorlatból tudjuk: a piszok lerakódása a betűképre s ennek folytán ennek tisztítása nyomtatás közben vagy előtt, a betűknek egymáshoz tapadása s ez által nehéz osztás s fokozottabb összesülés tömöntésnél, az oxid pusztítása stb.

A szedésformák hanyag mosásáért elsősorban a gépmesterek okozhatók; ők volnának ugyanis kötelesek ellenőrizni, hogy az annak elvégzésével megbízottak munkájukat kellő gondnal és hozzáértéssel végzik-e? Azok ugyanis, akik e munka végzésével megbízást, nem valami nagy szeretettel teljesítik e megbízást s nem is tulajdonítanak neki olyan nagy fontosságot, mint amelyet ez a munka megérdemelne, ha az anyagot s az azzal dolgozókat különböző hátrányoktól megóvni kívánjuk.

Ilyen, a felületes formamosásnak következménye, az a szedők-nél gyakran tapasztalt jellegzetes bőrbetegség, mely nagyrészt a terpentint behatásának következménye, mely a szedésformák hanyag leöblítése folytán fenmaradt. Az oxidálás létrejötte is legtöbbször a hanyag formamosásban találja meg szülőokát.

Hogy ez nagyban így van, annak okát leginkább a nyomdáknak elharapódzott hajsza munkájában találjuk, amiért is erre a *látszólag* kevésbé fontos munkára alig adnak megfelelően szükséges időt, nem gondolván sohasem arra, hogy az így előálló piszkos anyaggal később hogyan dolgoznak majd.

Nem ritka jelenség, hogy még a rövid ideje használatban levő betűanyag is szokatlanul vastagon van piszokkal borítva, úgy hogy a betűk szinte egymáshoz tapadnak, tömöntés esetén pedig annyira egymáshoz sülnék a piszok folytán, hogy alig lehet egy betűt a másiktól elválasztani. E jelenség szintén az elhanyagolt tisztításnak a következménye. A tisztán mosott formát könnyebben lehet osztani, jobban lehet levernii s végül nyomtatása is sokkal sikerültebb.

Óriási hiba az is, hogy a legtöbb üzem még mindig a legalkalmasabbal sem rendelkezik, ahol a szedésformák alaposan megtisztíthatók volnának. Legtöbbször az a zárólemez vagy esetleg magában a gépben történik, ami mindenképpen elítélendő, mert ily mosás a legjobb esetben csak a betűképen tapadó festéket úgy ahogy távolítja el. Az elmondottak miatt pedig egy rendes, a célnak megfelelő mosóasztal beszerzésétől egy nyomdának sem szabadna idegenkednie, mert az ebbe befektetett tőke busásan megtérül. A fő elv annak hangoztatása, hogy formamosóasztalt melegvizeztartálylyal lássunk el. Télen persze a legkisebb nyomdában is kéznél lehet a meleg víz, amennyiben azt állandóan a fűtőkályhán tarthatjuk, de nyáron sem okozhat az nehézséget, ha már hozzászoktunk annak használatához.

A szedésformák mosását célszerűen így végezzük: Eltávolítjuk a szedésből az abban levő faalappal bíró kisléket — ami a horganykliséknél kell különösen nagy gondal végeznünk akkor, ha az üzemből a luggal való mosás szokásos, mert az legjobban siettetni a horganyklisék oxidálását — s aztán *zárt* állapotban a szedés felületét benzinnel, terpentinnel, luggal vagy petrolummal — vagy a forgalomba hozott, ezeket pótló anyaggal — alaposan megtisztítjuk, majd az így feloldott zsiros anyagokat a meleg vízzel jól leöblítjük. Ha az alapos leöblítés után — melyet esetleg hideg vízzel folytathatunk — meggyőződünk, hogy a szedés felületéről minden anyag eltűnt, felnyitjuk a formát, ismét megmossuk petrolummal, majd ismét leöblítjük

* Lapunk irodalmi pályázatán *Pamac*s 83. jelige alatt résztvevő pályamunka, melyet a nyomtatástechnikai tárgyú cikkek közül I. díjjal jutalmaztak.

meleg vízzel. Ennek a másodszori, nyitott formán való mosásnak az az eredménye, hogy még a betütest is megtisztul s így könnyen osztható, aminek különösen tömöntött szedésnél van nagy fontossága. Igaz ugyan, hogy a tömöntött szedéseket nem is mossák meg osztás előtt, mert az anyalemezelés folytán a betük képe ugyanis megtisztul minden szennytől, de éppen a könnyű oszthatás végett meg kellene azt tennünk.

A betütest alapos tisztántartásának szükségét tapasztaljuk különben a tömöntésnél is. Ha ily piszkos betütestű szedést ugyanis tömöntünk, a betük között levő szennynek sülése folytán az anyalemeznek piszkosnak és rongyosnak tetszenek, mert a betükön tapadó szenny ugyanis a hőség által elgőzölög és az anyalemezre rakódik le, eltekintve attól, hogy ezáltal nagyon kellemetlen szag is támad.

Eléggé el nem ítéhető rossz szokás, hogy a gépterem személyzete gyakran a formamosó-asztal fölött mossa a kezét s e célra különböző porokat, esetleg tiszta homokot használnak, nem gondolva arra, hogy így a szedésre s a betük közé kerülő porszemcsék milyen kellemetlenségek okozóivá lehetnek. Tessék csak elképzelni egy gépbe emelt szedést, melynek egyes betüi alatt porszemcsék vannak, milyen fáradságos és időt rabló munka az, míg ezek onnan eltávolíthatók, ha ugyan már időközben egyes betük ezáltal agyon nem nyomattak.

A szedésformák mosására sokféle anyagot használnak s még mindig hoznak különböző, e célt szolgáló anyagokat forgalomba. A terpentint és benzint szélteben használják e célra, azonban hibáiknál fogva mindinkább kiszorítják más anyagok. A terpentinek ugyanis óriási hibája feltűnően magas árán kívül az a jellegzetes bőrbaj, mely az egyes egyének vérenek érzékenysége folytán a terpentin használata következményeként előáll. A benzin mint mosószer — miután a szedésformán használata dacára nem marad zsíros anyag — ideális, robbanékonyága miatt azonban nem bír hiveket szerezni, a lug pedig leginkább mozditja elő a betük, vagy horganyklisiek oxidálását s ezért használják kevésbé. A benne rejlő savak ugyanis megtámadják a horganyt s miután a betükben is van ilyen, a betüket is és siettetik az oxid pusztítását.

Itt volna tehát még a petroleum, mely olcsó, kevésbé robbanékony s nem oly tűzveszélyes, mint a benzin s ugyanolyan szolgálatokat tesz, mint a fentebb említett anyagok. Gyakorlati tapasztalások alapján állítom, hogy a petroleum szedésformák mosására, hengerek, festékszerekre nyel kitisztítására kiválóan alkalmas, mert a festéket kitűnően oldja, meleg vagy langyos vízzel könnyen leöblíthető s az emberi testre semminemű káros hatása nincs s ennél fogva a nyomdáknak szedésformák mosására, hengerek tisztítására stb. a többi ismert tisztítószerekkel szemben a petroleum használata a legajánlatosabb.

Szédésformák mosására kétféle keféet használnak: kókuszrostokból vagy sörtéből készületeket. Mindkettő egyenlő szolgálatot tesz, bár a sörtét jobbnak találom. Sűrű, hosszú szálú kefék a legalkalmasab- bak formák mosására, mert a folyadékot jól magukban tartják és kevésbé lehetséges a farészekkel a betük megsértésére. *Gondos Ignác.*

Fényes nyomtatás pergaminpapírra.

Ha azt akarjuk elérni, hogy a pergaminpapírra nyomtatott színnyomás legalább két napon belül tökéletesen megszáradjon, úgy hogy a kinyomtatott példányokat veszély nélkül feldolgozhassuk, akkor anyagdus, szárítószerekkel jócskán megkevert festéket kell használni. Ilyen festéket, ha sokszor van rá szükség, használatra készen is kaphatunk a nyomdafestékgyárakban. A festéknek olyannak kell lenni, hogy mérsékelt festékleadással a nyomtatásnak tökéletes fedését érjük el. Festékanyagban és szárítószerekben szegény festék hignak bizonyul, abból bőségesen kell leadni, hogy a nyomtatásnak teljes fedését biztosítsuk, minek következtében azonban igen lassan szárad a nyomtatás.

Választmányi ülés 1912 július hó 31-én. Jelen vannak: I. és II. titkár, pénztáros, I. gazda és 16 választmányi tag; távollmaradásukat igazolták: elnök, II. alelnök, ellenőr. — Titkár üdvözli a megjelenteket s jelenti, hogy az elnök — más irányu elfoglaltsága miatt — meg nem jelenhetett s miután az alelnökök sem jelentek meg, felkéri a választmányt, hogy az ülés vezetésére válasszon elnököt. A választmány az ülés vezetésére Rasófszky Andor szak- társat kéri fel, aki a kérésnek eleget tesz s a választmányi ülést megnyitja. A mult ülés jegyzőkönyve felolvastatván: hitelesítették; a mai ülés jegyzőkönyvének hitelesítésére felkéretnek Aigner Antal és Herzog Salamon szak- társak. — Titkár jelenti, hogy a tanonciskolai memo- randumot a kiküldött bizottság le- tárgyalta s ismerteti az azon kívánt lényeges változtatásokat; jelenti továbbá, hogy a kolozsvári helyi csoport működését a kolozsvári tanács tudomásul vette s hogy a vasuti szabadjegy iránti kérelmüket a kereskedelemügyi miniszter in- dokolás nélkül elutasította. E be- jelentéseket a választmányi tudomá- sult veszi. Titkár jelentése a szakegyesülettel való fúzió előké- szítési munkálatairól tudomásul szolgál, azzal, hogy a legközelebbi ülésen érdemleges jelentés és elő- terjesztés tétessék. — Pénztáros jelentését a pénztár állapotáról a jövő ülésen fogja előterjeszteni. — A tagsági forgalomról szóló beje- lentések tudomásul vétetnek. — Titkár előterjeszti a lugosi szak- társak kérését s egyben megbízást kér, hogy ez ügyben bővebb in- formációt szerezhesen. Helyeslőleg tudomásul szolgál. — Titkár elő- terjeszti az irodalmi pályázat bíráló bizottságának jelentését és javas- latát. — Schwartz szak- társ erős hangon kifogásolja a szerkesztő amaz intézkedését, hogy a döntést az irodalmi bizottság megkerülésé- vel terjesztette a választmány elé s hogy ezt megelőzőleg nyilvános- ságra is hozta; a bírálót pedig igazságtalannak tartja s a díjazásra nem ajánlott pályamunkákat veszi védelmébe. A jelentés és felszólá- lás heves vitát eredményez, mely- nek bevégeztével a bíráló bizottság saját reputációja érdekében kéri a választmányt, hogy jelentését és javaslatát elvetve, új bírálót ren- deljen el. A választmány az utóbbi előterjesztést mellőzi s elfogadja a bizottság eredeti javaslatát, ami után a jelígés levelek is felbontat- nak. Az irodalmi bizottság elő- terjesztésére utasítatnak a könyv- tárosok, hogy a helyi csoportok részére könyveket válogassanak ki a több példányban rendelkezésünkre álló szakkönyvek közül. — Ugyan- csak az irodalmi bizottság javas- latára elhatározta a választmány, hogy a könyvtári szakkönyvekkel gyarapítja s hogy a tagdíjbevitel 10%-át az Acs Mihály-alaphoz

caolja. — Titkár jelentése, hogy a múlt hónapban megtartott hatósági vizsgálatok minden rendben találtak: tudomásul szolgál. — Több apróbb bejelentés tudomásul szolgál. — Több tárgy nem lévén elnököl az ülést berekeszti.

Pénztári kimutatás 1912. évi június haváról. *Bevétel:* Át hozat a múlt hóról 638'76 K, 10 darab hitelszövetkezeti részjegy 100'— K, Gutenberg szobor-alap 120'47 K, Ács Mihály-alap 522'89 K, Főnökegyesülettől a szaktanfolyam címén 400'—, Tanoncpéldányokért 5'30 K, Tagsági díjakból 1166'— K, összesen 4034'42 K. Tagsági díjakban befolyt: Az Élet-nyomdája 21'20, Attila-nyomda 3'—, Állam-nyomda 7'20, A Nap 12'—, Athenaeum 64'—, Baptisták 4'60, Barcza 2'—, Breier 2'—, Bagó-nyomda 3'20, Bíró és Schwarcz 5'20, Berkovits-nyomda 3'—, Bróza Ottó 2'—, Budapesti Hírlap 20'80, Buschmann Ferenc 12'—, Egyetemi nyomda 6'—, Egyleti tisztviselők 17'40, Elek-nyomda 2'—, Európa-nyomda 6'80, Fráter és Társa —'80, Franklin 84'60, Franklin-fiók 14'20, Fried és Krakauer —'80, Galitzenstein 7'60, Grünhut és Steiner 1'—, Globus 7'40, Grafikai intézet 12'40, Hungária 7'80, Heisler és Közöl 2'40, Heller K. és Társa —'—, Hamburger és Birkholz 6'40, Hedvig Sándor 3'80, Hornyánszky 20'80, Jókai-nyomda 2'60, Kápolnai Adolf 1'20, Károlyi György 3'40, Kertész-nyomda 2'20, Kellner Ernő 13'60, Kellner Albert 1'20, Korvin Testvérek 20'60, Köz-ségi-nyomda 4'40, Krausz és Társa 7'40, Légrády Testvérek 19'40, Löbl D. és Fia 12'20, Löbl Mór 4'40, Magyar Hírlap 4'80, Markovits és Garai 3'—, Márkus Samu 7'40, Máv. menetjegy-nyomda 4'20, May-nyomda 4'—, Minerva 1'80, Muskát Béla 1'40, Muskát Miksa 4'60, Neuwald 9'—, Nyugat 7'80, Otthon-nyomda 1'—, Palatinus 1'20, Pallas 47'80, Poldini 3'60, Pápai 10'20, Pátria 12'40, Pannónia 1'—, Pollák és Leopold 2'—, Pester Lloyd 11'20, Pesti könyvnyomda rt. 27'40, Posner K. L. és Fia 21'60, Radó Izor 3'—, Rigler J. Ede 12'60, Roth József 4'40, Rusznyák és Türk 2'—, Rózsa K. és neje 8'—, Schlesinger —'—, Schmelz és Zoltán 1'—, Stephaneum 29'60, Székesfővárosi házi nyomda 52'20, Schulhof-nyomda 10'20, Singer és Breitner 1'60, Studio-nyomda 4'—, Springer-nyomda 2'60, Thália 5'60, Tolnai 10'60, Uránia 7'40, Világosság 59'80, Várnai-nyomda 6'—, Unió-nyomda —'—, Weisz Adolf 1'—, Weisz Márton 3'40, Wodianer 32'80. Vidékről: Békécsaba 4'20, Gyoma 12'—, Kispeszt 3'—, Máramaros-sziget 3'60, Szeged 17'20, Kassa 10'20, Turócszentmárton 9'60, Nyitra 5'—, Szombathely 12'60, Mezőtúr 4'—, Temesvár 22'—, Keszthely 4'—, Selmechánya 4'—, Budafok 2'40, Székesfehérvár 9'80, Győr 16'80, Nyiregyháza 9'20, Kolozsvár 29'40, Ungvár 4'—, Arad 23'—, Lugos 4'—, Rózsahegy 3'20, Torda 5'20,

A könyvnyomtató munkaköréből.

Klisétalpfák kiegyenesítése. Nem ritka jelenség, hogy a nyomás alá kerülő klisék faszterelvényei részint a helyiség nedvessége, helytelen formamosás vagy nem eléggé kiszáradt deszkák használata folytán meggörbültek; hogy ez a szedőnek és gépmesternek mennyi keserűséget okozhat, erről vannak tapasztalataink bőven. Ha az így meggörbült kliséet bemélyedt oldalával néhány milliméternyire vízbe tesszük órákon, esetleg egész éjjelen át ázni hagyjuk, ügyelve arra, hogy domboru oldalát nedvesség ne érje, úgy az teljesen kiegyenesedik, mivel a vízben a fa megdagad. Letörlés után nyomhatunk vele.

A színes papírok megfakulása a papírfeldolgozás terén a legkellemetlenebb jelenségek közé tartozik. Mindenki tapasztalhatta már, hogy kartonok, boríték és prospektuspapírok eredeti színe idővel megváltozik. Napfénynek kitéve, mint pl. könyvkereskedések kirakataiban, hirdető oszlopokon ezen színváltozás nagyon gyorsan bekövetkezik, olyannyira, hogy alig lehet az eredeti színre következtetni. Így kék papír — szürkére, zöld — sárgásra, piros — barnára változik. Egy előttünk fekvő, gazdagon aranyozott árjegyzék fedőlapja sárgás-szürke színt mutat, míg alsó fedele ibolyaszínből pompázik, éppúgy, mint hetekkel ezelőtt a felső fedőlap. Itt a napfény még a szöveg olvashatóságát is lerontotta, minthogy a papír színe aranyéval nagyon egyezik. Egyébként meggyőződhetünk a papírok színállóságáról úgy is, ha néhány füzetet részben egymásra takarunk és napfényre kiteszünk. A melegebb színek (piros, ibolya, narancs stb.) gyorsabban, a hideg színek (kék, szürke, barna stb.) lassabban, a takart részek pedig egyáltalán nem fakulnak. Már pedig ily kézzelfogható bajok felett nem lehet hallgatólag napirendre térni, mivel könyvek, prospektusok és árjegyzékeknek a boríték színe nagyon lényeges, lévén a fedőlap a munka köntöse! A hiba nyilván a papirgyártásnál használatos anilinfestékekben rejlik. A papirgyártás mai technikai haladottsága mellett méltán elvárható e baj kiküszöbölése.

St—r.

Az áztatott papír hullámossá válik, ha az áztatás után a papír szélét nem óvjuk meg az elszáradástól. A papír az áztatás folytán megnyulik, közepében nagyobb marad, a szélek összehúzódnak, úgy hogy a hullámossá válás elkerülhetetlen. Papír áztatásakor a következő módon járjunk el, hogy mindig sima maradjon: Hogy mennyi ivet huzzunk át egyszerre a vizen, az a papír enyvezettségétől és erősségétől függ; írópapírból 6—10 ivet, nyomópapírból 20—25 ivet, az egyik iv-rendet áztatottan, a másikat szárazon, a rendeket kissé keresztbe téve, egymásra halmozzuk, körülbelül fél óráig deszkával befödve állani hagyjuk, nehezsük le — minél nehezebben, annál jobb — 2—3 óra hosszat. Ezután vegyük el a megnehezítőket, a rendeket kezdjük átvetni, még pedig oly módon, hogy a keresztbe tett rendeket közepén elosszuk, az egyik felét egy másik deszkára tesszük, a másik felét pedig átvetjük, úgy hogy a jobb oldal balfelé kerüljön. A rendeknek azonban egyenesen kell rétegzetteknek lenni, hogy a levegő ne hatolhasson be. Ezután a széleket jól megáztatjuk szivacsos, a papírt lenehezítjük vagy erősen bepréseltetjük. Ilyen módon a papír mindig sima marad.

N—r.

Uj betűfok. A Stempel-féle betüöntöde a hírlaphirdetés-írások terén figyelemreméltó újítást létesített. Ugyanis „Insertio“ néven 6 $\frac{1}{2}$ pontos antikva és fraktur írást metszett a hozzávaló feltüntető írásokkal. Ez új írásfaj mintáiból a Mergenthaler-féle Linotype-szedőgépgyár társaság matricákat is készítettett a Linotype-gépek részére. Ezeket az anyamintabetüket forgalomba is hozták már. A nonpareille és kolonel közötti fokra metszett írást alig lehet megkülönböztetni a koloneltől, mert a betű képét a lehetőségig nagyra metsztették. Csupán, ha egy laphasábnyi, az Insertióból szedett apróhirdetést veszünk szemügyre, látjuk, hogy megfelelőleg több sor fér rá, mintha az koloneltől szedett volna.

Nyomatástechnikai apróságok.

Az egyengetés kijavítása továbbnyomatás ideje alatt egyike a gépterm legkellemetlenebb jelenségeinek. Ha abból a nézőpontból vesszük a dolgot, hogy a gép csak akkor keres, amikor szalad, akkor kétszeresen kellemetlen, ha minden pillanatban meg kell állani, hogy az egyengetésen egyik-másik hiányt pótoljunk. Az ilyen üzembavarokat kétségen kívül a legkisebb mértékre lehet redukálni, ha olyan alapos egyengetést végzünk, amely nagy példányszám esetén is tiszta, jó nyomást biztosít és nyomásközbeni zavarokat kizár. Igaz ugyan, hogy majd mindenütt az a jelszó: gyorsan egyengetni, de hozzá kell fűzni azt is, hogy gondos egyengetéssel egyrészt kiméljük a betüanyagot, másrészt elkerülhetjük a gépek minduntalan való megállítását, ha az egyengetést csakis a vaknyomás elhárítása szempontjából a nyomás hátán végeznők, mivel csakis ily egyengetés előállítása által érhetjük el a betüképnek tiszta lenyomatát. A lenyomat oldalán, vagyis az elől való egyengetésből kifolyólag már a kissé kövérebben festékezett lenyomat csalódásokat hozhat létre, amelyek annál inkább lépnek előtérbe, minél egyenletesebben adódik le a festék.

R-r.

Nagy felületű nyomatok nem száradnak egykönnyen. Ha vörös nyomatnak minél előbb való száradását akarjuk elérni, akkor a helyesen megkevert festékhez kevés szárítóport (szikkativot) keverjük, de semmi esetre sokat, hanem 100 gramm megkevert festékhez legfeljebb 2 gramm port. Minthogy azonban ilyen esetben a festék a hengereken is a kellenél gyorsabban szárad, szükség szerint a hengerekre kevés nyomtatótinkturát vagy egyéb a festék simulékonyosságát fentartó anyagot kell fecskendezni; nagyobb munkaszünetek előtt a hengerek megmosandók. Az igen gyorsan száradó és nehezen nyomtatásra alkalmassá tehető orientkék festék még a legjobb papírfajtánál is hajlamos a tépődésre, hideg időben még inkább, mint melegben. E bajon kevés nyomtatótinktura használatával lehet segíteni. A festékhez még egy késhegynyi bolognai krétát is lehet keverni, ami a festéknek szívós összeragadását és tépődő tulajdonságát elveszi. Az említett hozzátételeknek a festékhez való keverését tulhajtásba vinni természetesen nem szabad. Kellő gyakorlat is szükséges a sikeres keveréshez, amiért ennek hiányában eleinte kellő óvatossággal járjunk el, míg a kellő gyakorlatra szert tettünk.

R. M.

Nehézségek illusztrációs körforgógépmunkáknál. Több szakember megfigyelte, hogy a körforgó gépeken való nyomtatásnál a festék nyomtatás közben átmelegszik, halványná válik, a festéktartóban fekszik, nem mozog, a kése bőségesen homok rakódik, miáltal a festéknyaló henger nem veheti fel kellően a festéket. Ilyenkor leginkább a festéket hibáztatják. Pedig nem abban van a hiba. Körforgógépen, különösen ha illusztrációkat nyomtatunk, a hengereket igen finoman kell a lemezekhez állítani. Mihelyt mélyebben állanak a hengerek, a gépnek sebes járásából kifolyólag tulságos nagy hőfejlődés indul meg. Ennek következménye a hengerek bomlásnak indulása, a festék ezáltal nem adódik le rendszeren, az teljesen szétcsapódik. A betük és a klisék szélein levő fölösleges festék a papíros poraival meg és a kötődik és mint homokos massa kerül vissza a festéktartóba. Ez a tulajdonképpeni oka a fogyatékos festékeződésnek.

R-r.

Csillámszerű nyomtatás előállításához nem szükséges valamely különleges kötőanyag. Megtörténik, hogy a csillám a festéktartó aljára lerakódik, aminek oka, hogy a csillámmassa túlnehéz; ezért ajánlatos csillám gyanánt csak rendkívül finom alumíniumcsiszolatot használni. Ha azt akarjuk, hogy levonataink egyformán tarkállók, egyformán színjatszók legyenek, akkor a festékmasszáat olykor-olykor jól meg kell keverni.

— szky.

Maszatolódás a tégelynyomó sajtón. Kevésbé gyakorlított nyomók gyakran értelmetlenül állanak azon jelenség előtt, hogy a szerintük

Liptószentmiklós 7-20, Szekszárd 14-60. Egyeaektől 29-80. Összesen 1166— K.

Kiadás: Törlesztés nyomdászám-lára 928— K, Műmellékletekre 223-16 K, Szerkesztő tiszteletdíja és portó június hórl 165 84, Juniusi szám expedíciója 49-17, Adminisztráció és portókiadás helyben és vidéken 11-47, összesen 1377-64 K. Késszép és hó végén 832-42 K, 10 darab hitelzövetkezeti részjegy á 10— = 100— K, Gutenberg szobor-alap 1201-47 K, Ács M.-alap 522-89 K, összesen 4034-42 K.

Tagsági forgalom 1912 június hóban. Beléptek a Körbe: Dáncsu Szilárd (Lugos), Berger Kálmán (Rózsashegy), Balogh Béla (Globus), Gally Géza (Athenaeum), Schwarz Béla (Biro és Schwarz), Waldner Béla (Breier), Barnafy István (Grafikai), Diamantstein Mózes (Kellner), Goldberger Mór, Neumann Sándor, Pernyész Lajos (Kellner Alb.), Klein Dező, Klimó Ferenc, Lusztig Arnold (Légrédy), Thész Lajos (Márkus), Dworszky Jenő (Posner), Weisz Emil (Roth J.), Haár Mór (Stúdió), Mojszaj Béla (Székesfőv.), Laár Aurél (Thália), Vaskó János (Urania), Csókási Pál, Jászai Samu (Világosság), Képes Márton (Arad), Raduly Sándor (Marosvásárhely), Gantner Jenő, Goldschmidt Sándor (Győr), Zatykó József (Szekszárd), Kovács Sándor, Kurucz János (Szentés), Arnovits Herman, Deschelák Árpád, Jászai Sándor (Gyoma), Kleiner György (Bhév.), Kalaba Mihály (Budapesti lap- és könyvkiadó), Pálffy Sándor (Auer), Szabó László (Verseny), Csizák József, Fazekas János, Hajdu János, Matticza János, Palicz András (Nyiregyháza), Beer Henrik, Kaminsky Miklós, Prikler Károly (Kassa). Hátralék miatt törölve 41 tag. A hó végén 12 tiszteletbeli, 1513 rendes, összesen 1525 tag.

MELLÉKLETEINKRŐL

Mellékleteink. Junius havi számmunk mellékletei a szakbizottság követezőleg bírálta el: A Julius Klinkhardt-cég Delitsch-antiquájából szedett boríték egyszerűségében csinos munka. Kifogásolható, hogy a tüzes, élénk színű papírosra ugyancsak tüzes színt alkalmaztak. Egy tompított szin alkalmazásával jobb hatást lehetett volna elérni. Egyáltalán szabályul lehetne venni, hogy az élénk színű papírosra inkább tompa színek, míg a hideg papírosokon meleg színek volnának alkalmazandók. — Levélfejek. „A saroklevélfejek szedéséről” című cikk példái. Jó példái és levélfejek annak, hogy mindennemű diszitőanyag alkalmazása nélkül, logikus és izléses sorcsoportosítással csinos munkák állíthatók elő. Egyik másik példa ugyan más színezést kíván, e hiba azonban mellékleteink előállításának gazdasági oldalára irandók. — Meghívó. Ambiciózus munka. Ismerjük a vidéki nyomdák hiányos felszerelését a

bizonyára ennek rovására készültek a kombinált virágbokrok, melyek azonban lehetőleg kerülendők. Sok munkát adnak, míg a munka hatását alig fokozzák. A meghívó színezése és nyomása dicsérendő törekvére vall. — *Levélfaj és boríték.* Gyakorlatból vett jó példák. A levélfajnál az E. T. felett levő sordisz felesleges. Nem feltétlenül szükséges ugyanis, hogy a sordiszszel szembeálló sor kedvéért a fehér folt kitöltesse. Ebbe a hibába sok szedő esik. Egy ilyen kis fehér folt néha inkább előnyére szolgál a munkának. A levélborítéknál a hatás nagyobb lett volna, ha a diszítésül alkalmazott pincért a név felett helyezték volna el, mely esetben annak bizonyos tartása lett volna, jelenlegi állásában esetleg a láb alatt elhelyezett kis darab fekete vonal eltüntette volna a kép ingadozását. — *Két oldal a berni Gutenbergstube évi jelentéséből.* E két oldalt ügyes megoldásuk miatt mutattuk be. Az eredeti oldalak folthatása példáinknál annyiban jobb, hogy ott az oldalak egy nagy képű frakturbetűből szedettek s az egyes oldalak éppen ezért markánsabbak.

A Magyarországi könyvnyomdászok és rokonszakmabeliek szakköre kiadása. Felelős szerkesztő: Wanko Vilmos. — Főmunkatárs: Gondos Ignác. Világosság könyvnyomda rt. nyomása, Budapest VIII, Conti-utca 4

leggondosabban készített tégelyborítás dacára a nyomatok maszatolódnak, holott minden a tégelynyomó nyomtatási technikájában jártas szakembernek tudni kellene egy feszülten megálló borítást készíteni a szokásos hozzávalókkal. Ez ugyanis a főfeltetele a maszatolódás elkerülésének. Akinek ebben nincs járatossága, az a legelőnyösebben úgy dolgozik, hogy erős kartont tesz a tégelyre, ezt a széleken és középütt ragasztóanyaggal megerősíti és azon végzi az egyenetlét. Erre legfeljebb csak egy ívet kell feszíteni, ha ugyan egyáltalán szükség van rá bonyolultabb egyenetlések esetén. Ilyen munkamódszer mellett a maszatolódás feltétlenül elmarad. N. R.

Laparanynyal való nyomtatás hideg uton. Egy vidéki kis nyomda ama kérdést intézte hozzánk, vajjon miképpen lehet laparanynyal nyomtatni hideg uton (koszoruszalagokat). É kérdéssel már foglalkoztunk lapunk hasábjain, mindamelllett nem végzünk haszontalan dolgot, ha újból leközöljük a fenti eljárás leírását. Laparanynyal való nyomtatást hideg uton legjobban valamely világos festék segítségével lehet végezni. (Ólomtartalmu festékek, ugymint kremzi fehér, krómsárga stb. mellőzendők.) A nyomdász gyakorlatában leginkább koszoruszalagok feliratának előállításánál jöhet ez az eljárás tekintetbe, ahol a rendelkezésre álló fabetűk stb. miatt meleg uton ez nem készíthető. Az előnyomtatási festékekhez kevés masztixot, velencei terpentint és kopállakkot kell keverni. A nyomtatás előtt a koszoruszalagot erősen meghigitott vízüveggel kell megkenni, hogy a festék átütődését megakadályozzuk. A kellő gondal készített középszíros előnyomtatás elkészülte után felrakott laparanyat további, nem tulerős vaknyomással kell rápréselni a koszoruszalagra. A koszoruszalagra való ilyen nyomtatást igen előnyösen kényelmesen a kézisajtón lehet előállítani, de készíthetők azok gyorsajtón is úgy, hogy a festékező hengereket kiszedjük s a szükséges festéket kézzel felhordva, a szalag elhelyezése után a gépet keresztülhajtjuk. R.

ELŐNYÖS ALKALMI VÉTEL

Az ATHENAEUM irodalmi és nyomdai részvénytársulatnál Budapesten ez év végével felszabadul egy König és Bauer-féle ILLUSTRÁCIÓS NYOMÁSRA ALKALMAS VARIÁBILIS

KÖRFORGÓGÉP,

minthogy az a szerződés, melynek alapján a Tolnai Világlapja éveken át az intézetnél készült, legközelebb lejár. Ez a gép, mely hibátlanul működik és bármikor üzemben megtekinthető, a hozzátartozó tömöntési berendezéssel együtt igen kedvező feltételek mellett megszerezhető. Legnagyobb papíralak: szélességben 120, magasságban 100 cm.

JULIUS KLINKHARDT BETÜÖNTŐDÉJE ÉS RÉZLÉNIA-GYÁRA LEIPZIG

LIEBIGSTRASSE 4-8

Modern és izléses betűk, körzetek stb. elismert elsőrendű kemény anyagokból. Tömöntőde, galvanoplasztika, bélyegmetzés, rézlénia gyár, vésnői intézet, szerazámgyár

Mintakönyveket szívesen küldenek a cég magyarorsz. képviselői

GROSZ ÉS KALLÓS

GRAFIKAI SZAKÜZLET

BUDAPEST, VI, IZABELLA-UTCA 96

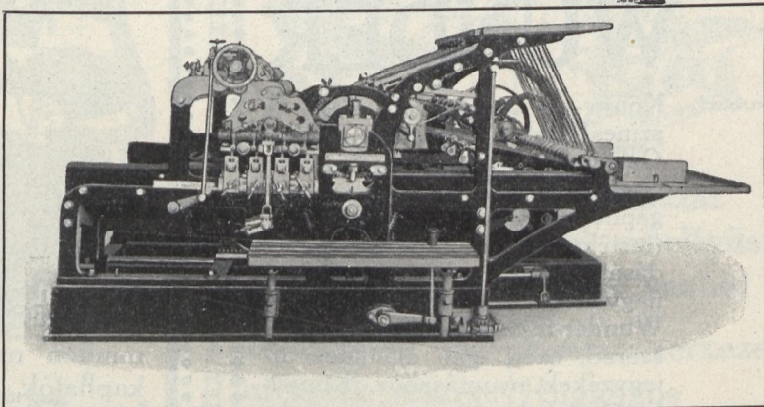
TELEFONSZÁM 130-31

Nyomdaberendezések minden nagyságban a legrövidebb idő alatt eszközöltetnek

WÖRNER J. ÉS TÁRSA

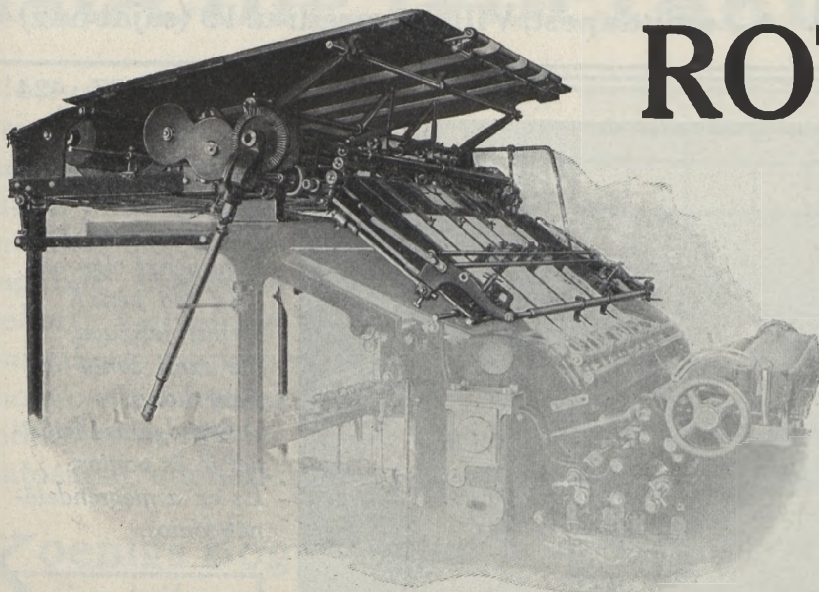
GÉPGYÁRA / BUDAPESTEN

Könyvnyomdai gyors-sajtók vasuti rendszerü menettel. Könyvnyomó gyorsajtók két- és négy-pályás görgő-járattal. Kromótipiai gyorsajtók rövidített ívkivezetőkkel és gyűrűs kirakódob segítségével. Kétfordulatu gyorsajtók előlkirakóval. Könyomdai gyorsajtók görgő-pályával. Könyomdai kéziasjtók és könyvkötészeti gépek

Körforgó nyomógépek ujság- és illusztrációnyomásra, meghatározott és változtatható ív nagyságok számára készülnek.

Az éjjeli női munka megszüntetése alkalmából fontos!

ROTARY

ÍVBERAKÓ- KÉSZÜLÉKET

a bel- és külföldi nagyobb nyomdák üzemében eredményesen alkalmazzák az egy- és kétoldali berakáshoz, mivel ezek a gyorsajtók teljes kihasználását lehetővé teszik, miután a papír a gép működése közben is felrakható. Minden gyorsajtóhoz hozzászerezhető. Teljesítő képessége 4000 ívig óránként.

SCHROEDER, SPIESS & CO G. M. B. H. LEIPZIG

KÉPVISELŐ: TANZER MIKSA, BUDAPEST, VII, AKÁCFA-UTCA 50. TELEFON 13-70

BERLINI KŐ- ÉS KÖNYV-
NYOMDAI FESTÉKGYÁR

HANS WUNDER

G. m. b. H. Könyv- és könyomdai, fekete és színes festékek. Legjobb minőségű **Germania**-hengeranyag bármely rendszerű gép számára (körforgógéphez is). Különlegesség: **Gloria**, (festékpótanyag), a festék lehuzódását meggátolja. Fénykék **Perga**, nagyon elterjedt s szívesen veszik. **Wunder**-fekete, fénylik és gyorsan szárad, ezért igen ajánlatos árjegyzékek nyomásához. Könyv-kötőfestékek. Atnyomó-papírok: **Rekord**, berlini és transparent

VEZÉRKÉPVISELŐSÉG ÉS EGYEDÜLI RAKTÁR:
GOLDSTEIN ADOLF, BUDAPEST
VII, KAZINCZY-UTCA 32. SZÁM. TELEFON 23-41

RIGLER JÓZSEF EDE

PAPIRNEMÜGYÁR
RÉSZVÉNY-
TÁRSASÁG
BUDAPEST

Borítékok

minden nagyságban és minőségben kaphatók. Külön készítésű borítékok gyorsan és jutányos áron készíttetnek. Ablakboríték-különlegességek. Gyászkeretű borítékok készítése. A különféle borítékok gyártására a legmodernebb gépek állanak rendelkezésünkre

HERBST S. FOTOKEMIGRAFIAI MŰINTÉZET

Budapest, VIII, Bezerédi-u. 19 (saját ház)

TELEFON-SZ.: 424

A legtökéletesebb és legjobb gépekkel felszerelt műintézet elfogad minden a reprodukáló szakba vágó munkák kifogástalan kivitelét. Különösen ajánlja rézbe maratott címke-készítményeit mindennemű ipari célokra.

Különféle klisék
ipari célokra
raktáron

TELEFON-SZ.: 424

*Megrendelő!
Az iroda azért van,
hogy pénzt vigy oda.
„Az idő pénz!”
Herbst jelszava,
Ne szólj sokat és
menj haza.
A kiszolgálás Herbst-
nél jó és pontos,
És ez a megrendelő-
nél fontos.*

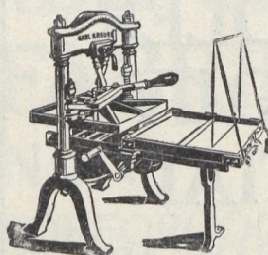
Figyelmeztetjük
ciklus-
hirdetésünkre

**MŰVÉSZI KIVITELŰ
RAJZOK ÉS
KLISEK**

KÖNIG és BAYER-nél
BUDAPEST, VII. KAZINCZY-U. 32.
4-83: TELEFON: 4-83.

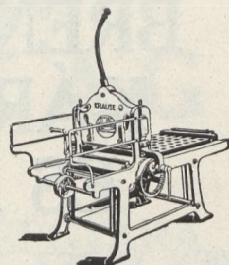
MINTÁK, AJÁNLATOK ÉS VÁZLATOK DIJ-
MENTESEK. FELVÉTEL HÁZON KIVÜL IS

KRAUSE

Könyvnyomdai
kézisajtók

Kemigrafiai mű-
intézetek részére
is ajánlatos

Könyvnyomdai
kézi emeltyűs
sajtók vasból

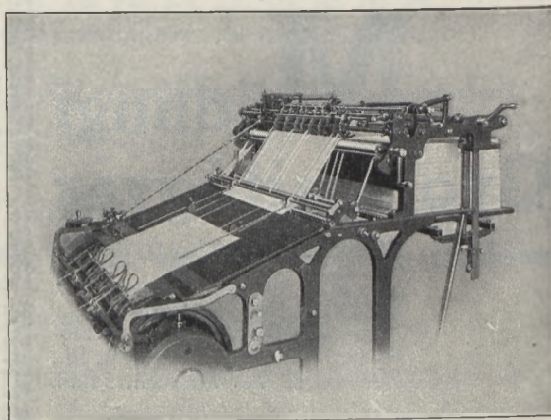
Kitűnő szerkezet
Ruganyos
nyomtatás

Karl Krause gépgyár Leipzig 13

Képviselet: KAUFMANN GYULA grafikai szaküzlete,
Budapest, VII., Kertész-utca 48. szám. Telefon 75-48

Koenig ívberakójának

előnyei: könnyű kezelés; csekély erőszükséglet, miután légszivattyu nélkül működik; az összes papírfajták feldolgozásához alkalmas; önműködő asztalemelés a papírvastagságának megfelelő külön beállítás nélkül; kényelmes alakváltoztatás; önműködő kikapcsoló szerkezet; mozgó oldalilleszték. A gyakorlatban kitűnően bevált és kiváló használhatóságát elterjedettsége bizonyítja.

Koenigs Bogenanleger
G. m. b. H.
Maschinen-
fabrik **Guben**

Képviselet Magyarországon és Ausztriában részére

HUBER RAIMUND

a cs. k. keresk. törvényszék hites szakértője és becaüse
WIEN V.2. SCHÖNBRUNNERSTRASSE 122
TELEFON-SZÁM (INTERURBAN) 5866.

CS. ÉS KIR. UDVARI BETÜÖNTÖDE,
RÉZLÉNIAGYÁR ÉS VÉSŐINTÉZET

BRENDLER KÁROLY ÉS FIAI

WIEN, VI. BEZ., MILLERGASSE 23.
Szállít teljes nyomda- és tömöntöde-berende-
zéseket a legmodernebb anyaggal a legolcsóbb
és legkényelmesebb fizetési feltételek mellett

Magyarország és az összes Balkán államok
vezérképviselője:

Kubinyi János, Budapest, V. ker., Erzsébet-
tér 15. szám, I. emelet. (Marokkói ház.)

Költségleíranyzatokat és mintalapokat kész-
séggel díjmentesen rendelkezésre bocsájtunk

GRAFIKAI SZAKÜZLET KAUFMANN GYULA

BUDAPEST, VII
KERTÉSZ-UTCA 48. SZ.
TELEFON-SZÁM 7548.

KARL KRAUSE
gépgyár, Leipzig
POPPELBAUM
cs. és kir. udv. betüöntöde
R. GERHOLD
rézmetsző műintézetének
KIZÁRÓLAGOS KÉP-
VISELETE

KÖLTSÉGVETÉSSSEL, ÁRAJÁNLA-
TOKKAL DIJTALANUL SZOLGÁL

LEGRÉGIBB GYORSSAJTÓGYÁR AZ
EGÉSZ BIRODALOMBAN. ALAPITVA
1848. GYÁR: MÖDLING. WIENI FIÓK-
TELEP: III, WEISSGÄRBERSTR. 22—24.

Mödlingi Gyorssajtógyár

ezelőtt: Kaiser L. Fiai R.-T.

Magyarországi képviselő:
Róna József mérnök, szerelő-
és gépműhelye, Budapest, III.,
Bécsi-ut 42. Telefon-szám 5448.

Egyszerű könyvnyomdai gyorsajtók vasuti
és körmozgású menettel. Kromó- és auto-
tipia-gépek frontkirakóval vagy anélkül.
Rapid-gyorsajtók görgőjárattal. „Doppel-
rapid“ Miehle-rendszerű kétfordulatu gyors-
ajtók. Különleges körforgógépek gyártása.
Tökéletes kivitel, gyors és igen könnyű járás.
Különbéféle új és javított gépek nagy raktára.

WALDMANN FERENC

BUDAPEST, V,
FALK MIKSA-U.13

PAPIRGYÁRI RAKTÁR

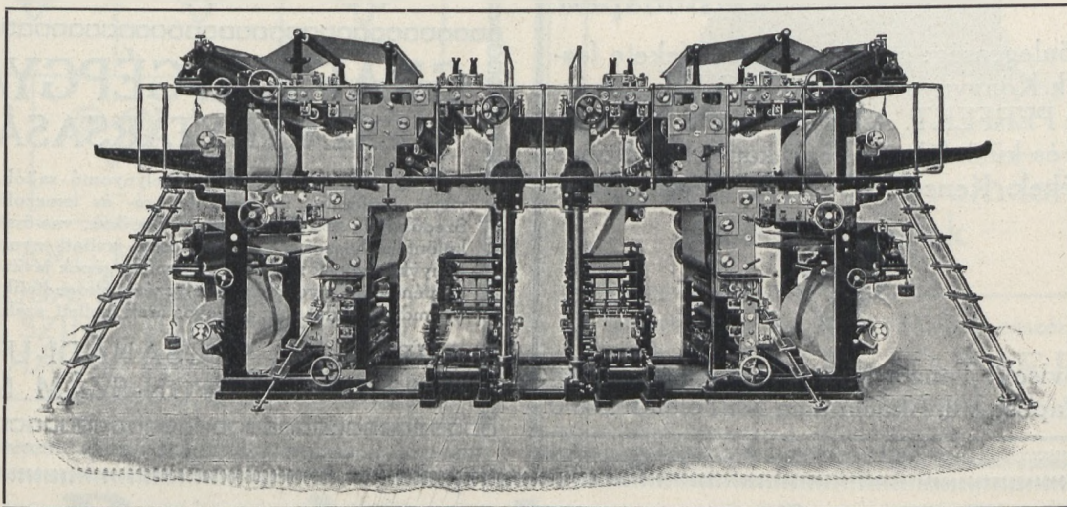
CÉGJEGYZŐK: ACZÉL
MÁRTON, BILD LIPÓT.
TELEFON INTERUR-
BAN 96—19 ÉS 142—51

Állandó nagy raktár a nyomdászati
szakmában előforduló papirban. Több
előkelő papirgyár lerakata. Különleges-
ségek: különféle boríték- és levélpapír,
kromó-, illusztrációs nyomó- és könyv-
papirokbán. Kívánatra papírmintákat
azonnal küldünk ingyen és bérmentve

VOGTLÄNDISCHE MASCHINENFABRIK A-G

PLAUEN I. V.

EURÓPA LEGNAGYOBB KÖRFORGÓGÉPGYÁRA

Legnagyobb munkaképességű 64 oldalas négy-
tekerces, teljesen szalagnélküli körforgógép

64, 60, 56, 52, 48, 44, 40, 36, 32, 30, 28, 26, 24, 22, 20, 18, 16, 14,
12, 10, 8, 6, 4 és 2 oldalas hírlapok nyomtatására és hajtogatására.

*Ezen körforgógép-típusból eddig 24 darab részint szállítottott,
részint megrendelés folytán építés alatt áll.*

Az utolsó öt év alatt 60 darab

négy- és kétekerces körforgógép, 64 illetve 32 oldalas
lapok nyomtatására szállítottott, illetve megrendelés foly-
tán épülőfélben van. Felülmulhatatlan teljesítőképesség!

*Mindenféle körforgógépek gyártása újság-, illusztráció-, mű-, jegy- és
hasonló nyomtatványok nyomtatására. A legmodernebb öntödei beren-
dezések. Kompletts gyorsöntőgép Rotoplate. Hajlító- és adjusztálógépek*

Számítások és árvetések készsége adatk. Képvisele Magyarországon és Ausztria részére
PAUL KEIL, WIEN XVIII., WÄHRINGERSTRASSE 135

Gleitsmann

Brüsszeli világiállítás-
son 1910: Grand Prix.
Turini világiállítás-
on 1911: versenyen kívüli
jurytag.

E. T.

**könyv- és
könyomdai festékgyárak
Budapest**

Különlegesség: gyorsan száradó fekete fes-
tékek. Könyvnyomáshoz: CITO. Könyomás-
hoz: PERFEKT. A festékek több minőség-
ben és különféle árakban kaphatók. Színes
festékek. Kencék. „Saxonia“ hengeranyag.

Képviseli: Tanzer Miksa, grafikai szaküzlet
Budapest, VII, Akácfa-utca 50. Telefon 13-70

FISCHER ÉS MIKA BETÜÖNTŐDE R.-T. BUDAPEST

VI, RÉVAY-UTCA 6. SZ. TELEFON 28-62

Elvállal egész nyomdai berendezéseket. Célszerű és divatos
könyv- és cimbetűkből nagy választékot tart. Készletben
tart: szerb és héber betűket, körzeteket és kizárásokat,
nyomdai szerelvényeket, betűszekrényeket és állványokat
a legjobb minőségben. Ajánlja szab. nyomdai vonalzó be-
rendezését táblázatszedéshez. Egy oktáv garnitúra 20 K

GRAFIKAI GÉPGYÁR RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

Saját gyártmányú amerikai tégelynyomó-sajtók, papir-
vágó-, perforáló-, korrekturelehúzó- és lemezollógépek.
Szedőhajók, sorzók, stégek, zárókarikák, vas-ürstégek és
különféle használt és tökéletesen javított nyomdai és
könyvkötőgépek raktára. Mindenféle gépek javítása, egy-
szintén teljes nyomdák áthelyezése elfogadtatik. Teljes
nyomdaberendezések jutányos árak mellett szállíttatnak.

BUDAPEST, V, CSANÁDI-UTCA
3. SZÁM. TELEFON-SZÁM 52-71

Ne vásároljon semmiféle

*Ha bármilyen
gépjavitásra
van szüksége
szólítsa fel a
146-96.
telefonszámot*

perforálógépet, perforálóléniát, számláló és számozógépet lábhajtásra, kézi
számozókészüléket, jegynyomó-, számozó- és fűzőgépet, sodronyt, vágó-
gépet, karton- és papirlemezvágóollót stb., mielőtt árajánlatot nem kérne a

Herrmann és Karig gépgyártól

Budapest, VIII. kerület, Mária-utca 24-26. szám

BERTHOLD H.

Kizárólagos vezérkép-
viselőség Magyarorszá-
gon és a Dunai tarto-
mányok részére

**RÉZLÉNIAGYÁR ÉS BETÜ-
ÖNTŐDE RÉSZVÉNY-TÁRS.
BERLIN SW**

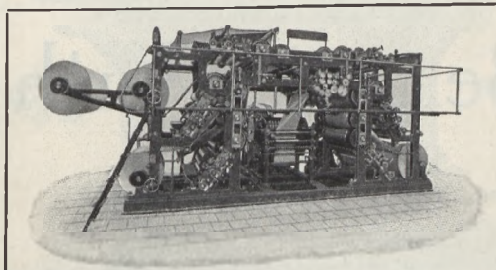
PUSZTAFI ZSIGMOND • BUDAPEST V AKADÉMIA-UTCA 20

HERMANECI
PAPIRGYÁR
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
BUDAPEST VI, GYÁR-U.38

GYÁRT: FINOM, FAMENTES
IRODAI ÉS MERITETT, RAJZ-
ÉS SZINES PAPIROKAT, STB.
ROTÁCIÓS PAPIR GYÁRTÁSA

Maschinenfabrik
Augsburg-
Nürnberg A.-G.

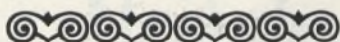

Gyorsajtók és nyomdai
körforgógépek

Képviselő Magyarország és Ausztria részére
POLACSEK JÓZSEF
WIEN, IV. BEZ., BELVEDEREGASSE 3.

A Bernhard-antikvából
szedett nyomtatványokból
álló gyűjtemény már megjelent!
Mindegyik nyomtatvány ujszerű
szedésbeli megoldásu és szinezésu
gyakorlati példa! * Nyomdáknak
kivánatra díjmentesen megküldi:
Flinsch Betüöntőde
Frankfurt a. Main * Szentpétervár

HENGERÖNTŐ-MŰHELY LAPOS ÉS KÖR-
FORGÓ-GÉPEKHEZ. OLCSÓBB ÉS JOBB
AZ OTTHONI ÖNTÉSNEL

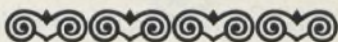

Első magyar könyv-
és könyomdai festék-
és hengeranyag-gyár

Berger és Wirth

Budapest IX, Márton-
utca 19. Telefon 56-64

Ujság-, diszmű-, illusztráció-,
mű- és mindenfajta színes
festékek, kencék, bronzok a
grafikai iparágak számára.
"Bianka", "Patent" és "Vik-
toria" hengeranyagok koc-
kázott és sima táblákban.

TÖRZSGYAR: LIPCSE. FIÓKGYÁRAK:
BARMEN, BERLIN, SZENTPÉTERVÁR,
FLORENZ, PÁRIS, LONDON, NEWYORK

Ne használjunk rongyot,

mert olcsóbb, gazdaságosabb
és a célnak megfelelőbb a
mosható géptörülőkendő!

A budapesti nagyobb nyom-
dákban csakis gépkendőket
használnak tisztító anyagul.
Felvilágosítással, árajánlattal,
mintakendőkkal és elsőrangú
referenciával szívesen szolgál

SZABÓ REZSŐ GŐZMOSÓGYÁRA

Budapesten, IX., Soroksári-ut
138. szám. Telefonszám 54-12

Használjunk kölcsöntörülközőket.

AUTOTIPIA
FOTOTIPIA

Készít horgany- és rézmara-
tású kliséket a legszebb ki-
vitelben. Házonkívüli felvé-
teleket, ugymint építmények,
gépek, tájképek, festmények
és iparművészeti tárgyakról a
legjutányosabb árak mellett.

FOTOLITO-
GRAFIA

TELEFON 679

TELEFON 679

RÉZLÉNIAGYÁRTÁS, TÖMÖNTÖDE
ÉS NAGY MECHANIKAI MŰHELY

ELSŐ MAGYAR **B**ETÜÖNTÖDE

Dus raktárt tart magyar
és minden idegen éke-
zetűkönyv-és cimbetük-
ből, valamint körzetek,
rézléniák és különféle
felszerelési anyagokból.

RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
BUDAPEST, VI. KERÜLET,
DESSEWFFY-UTCA 32.
TELEFON 23-70. SZ.

GALVANOPLASZTIKA, ÓLOMZÁR-
GYÁRTÁS ÉS BÉLYEGZÖMETSZÉS

Teljes könyvnyomdai
berendezések — gyors-
sajtókkal egyetemben —
a legjutányosabb felté-
telek mellett, rövid idő
alatt foganatosíttatnak.

EGYETEMES TABELLAALAPZAT, CZETTEL ÉS BENDTNER SZABADALMA

KLISÉK: AUTOTIPIA,
KROMÓTIPIA, FOTO-
TIPIA ÉS FOTOLITO

KÖNIG ÉS TÁRSAI

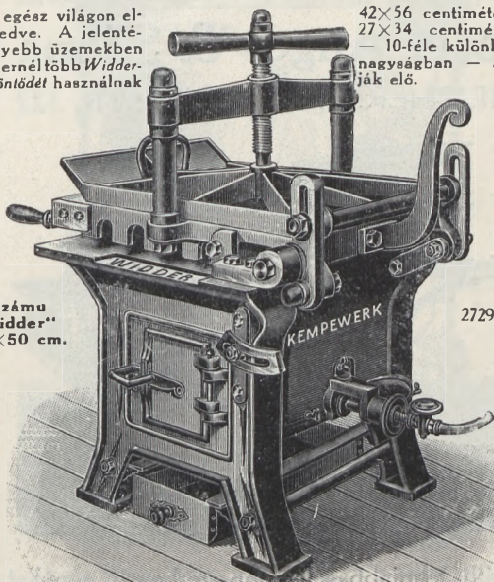
FOTOCINKOGRAFIAI
MŰINTÉZETE, BUDA-
PEST, VII. KERÜLET,
WESSELÉNYI-U. 54. SZ.
TELEFON-SZ.: 127-65

MINTÁK ÉS VÁZLATOK DIJTALANUL

„Widder“ tömöntőde

Az egész világon el-
terjedve. A jelenté-
kenyebb üzemekben
2 ezernél több Widder-
tömöntődet használnak

42×56 centimétertől
27×34 centiméterig
— 10-féle különböző
nagyságban — állit-
ják elő.

3. számú
„Widder“
37×50 cm.

27293.

Legújabb típus: C-Widder, 35×45 cm-nyi öntőfelülettel, tüzhely- és öntőszerkezettel, záró- és cicerós öntőkerettel, öntőkanállal 264 M. Gyalupad fűrésszel 80 M. Egyéb szerelvények 84×50 M Nürnbergből

Kempewerk-gépgyár, Nürnberg

Különlegességei: tömöntődei, chemigrafiai és galvanoplasztikai gépek és a nyomtatóiparban használatos mindennemű vasanyagok. Magyarországi képviselő: GOLDSTEIN ADOLF grafikai szaküzlet, Budapest, VII., kerület, Kazinczy-utca 32. szám. Telefon 23-41

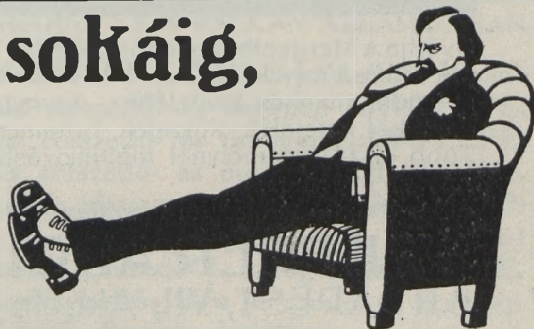
Admiral! Utolsó újdonság!

A legsikerültebb betűöntődei termék! Előkelő
metszése és formája miatt rendkívül hatásos!

Wilhelm Woellmer's betűöntődéje
és rézlénia gyára : Berlin SW 48

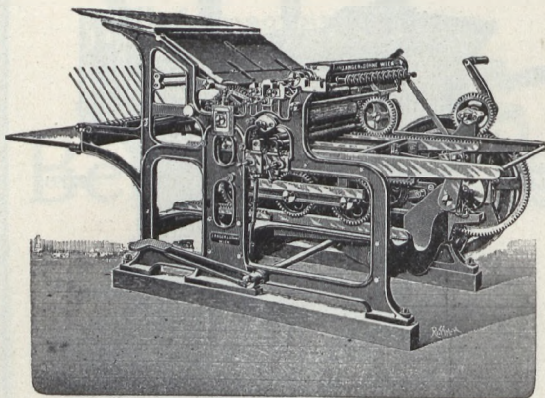
Ne gondolkodjék sokáig,

hanem forduljon KALLÓS ÖDÖN
grafikai szaküzletéhez (Budapest,
VI., Vörösmarty-utca 69-71 szám),
ott a legjobb minőségben biztosan
megtalálja mindazt, amire könyv-
nyomdai üzemében szüksége van.

Képviseletek: Genzsch & Heyse betűöntőde, Hamburg-München; C. Rüger rézléniagyár
Leipzig; Springer & Möller festékgyár, Leipzig-Leutsch; A. Hogenforst gép- és szerszámgyár, Leipzig.

GÉPGYÁR ÉS VASÖNTÖDE
Josef Anger & Söhne
WIEN-HERNALS, HAUPTSTR. 122

Szállít legújabb és legjobb szerkezetű gépeket könyv- és könyomdák, papírgyárak, könyvkötők, üzleti könyveket készítő gyárak, dobozgyártók részére legolcsóbban s a legkedvezőbb fizetési feltételekkel. Magyarországi képviselő

Silberer Adolf, grafikai szaküzlet Budapest, VII, Akácfa-utca 45. Telefon 152-11

CINKOGRAFIAI
MŰINTÉZET

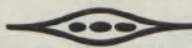
KOBLINGER GYULA

BUDAPEST, VII. KER.,
CSENGERY-UTCA 22.
TELEFON-SZÁM 14-61

KÉSZIT MINDENMŰ KLISÉKET MŰVEKHEZ, FOLYÓIRATOKHOZ, VALAMINT ÁRJEGYZÉKEKHEZ, HIRDETÉSEKHEZ. ÉPÍTÉSZETI STB. TERVEKET FOTOLITOGRAFIAILAG SOKSZOROSIT

STEMPEL D.

BETŰÖNTÖDE • R.-T. • FRANKFURT AM MAIN

RÉZLÉNIAGYÁR

Gyártja a Mergenthali szedőgépbetűit kézi szedésre való használatra. Galvano-plasztika. Vésnöki intézet. — Kiválóan szép és praktikus újdonságok a modern nyomdai munkák kivételéhez, úgymint. könyv-, akcidens-, körlevél- és írott betűkből, iniciálék, körzetek, ornamentek, díszítések, polýtypok, vignetták stb. Több ötszáz személynél foglalkozásban. Kivitel minden országba. Ékezetek minden nyelvhez.

Költségajánlattal és mintákkal készséggel szolgál a magyarországi vezérképviselő

SILBERER ADOLF, grafikai szaküzlet
BUDAPEST, VII, Akácfa-utca 45. Telefon 152-11

FŐKÉPVISELET ÉS ÁLLANDÓ RAKTÁR
MÜLLER TESTVÉREK
 BUDAPEST, V, SÓLYOM-UTCA 13. SZÁM

WOTTITZ MANFRÉD

Budapest, V, Bálvány-utca 12. Telefon 18-99.
 Dombornyomásokhoz való stanznik, fototípiák,
 kemigrafiák, autotípiák, klisék három- és négy-
 színű nyomáshoz. Fényképfelvétel házon kívül

Gutenberg-Haus Gebr. Geel, grafikai szaküzlet

Wien VII₂, Lerchenfelderstr. 37

TÁVIRATI CIM: GEEL, WIEN. FÍOKTELEP:
 PRÁGÁBAN. ALAPIJTATOTT 1884. ÉVBEN.

MAGYARORSZÁGON KÉPVISELI: KRAMMER
 LIPÓT, BUDAPEST, VI, BAJNOK-UTCA 26. SZÁM

AZ EREDETI MERGENTHALER

Kő- és könyvnyomdai gyorsajtók a legujabb és legversenyképesebb kivitelben. Taposó-gyorsajtók: Eredeti „Viktoria” téglanyomógépek a legfinomabb ábra- és dombornyomáshoz. Eredeti „Viktoria-Herkules” a legerősebb dombornyomáshoz. „Viktoria-Merkur” téglanyomógép finomabb akcidens- és merkantil-munkákhoz. Eredeti „Liberty” téglanyomógépek tányérfestékezéssel. Segédgépek, kellekek, anyagok nyomdák, könyvkötészetek és a rokonszakmák részére csak elsőrendű kivitelben. Nyomda-berendezések. Faber és Schleicher-gyártmányú litografiai gyorsajtók.

LINOTYPE

SORSZEDŐ- ÉS ÖNTŐGÉPEK
 KIZÁRÓLAGOS ÁRUSÍTÓI MAGYARORSZÁGON,
 AUSZTRIÁBAN ÉS A BALKÁN ÁLLAMOKBAN.

A **LINOTYPE HATFÉLE** kivitelben készül:
Egybetűs sorszedő- és öntőgép **LINOTYPE**.
Kétbetűs sorszedő- és öntőgép **LINOTYPE**.
Kétbetűs sorszedő- és öntőgép **IDEAL**. **Kétbetűs kettős táru** sorszedő- és öntőgép **LINOTYPE** (négyféle betű szedéséhez). Legujabb!
Hárombetűs sorszedő- és öntőgép **LINOTYPE**.
Hárombetűs kettős táru sorszedő- és öntőgép **LINOTYPE** (hatféle betűtípus szedéséhez).

J. G. SCHELTER & GIESECKE LEIPZIG

BETŰÖNTŐDE • • GÉPGYÁR

Phönix tégelynyomó-sajtó

egyszerű és legfinomabb kivitelű nyomtatványok, autotypiák, valamint három- és többszínnyomások, dombornyomások és stancolások részére. Önműködő kézvédő-készülék.

Windsbraut egy- és kétfordulatú gyorsajtó ujság- és akcidens-nyomások részére. Önműködő ívberakó-készülék. Kitűnő festékező-szerkezet. Önműködő oldal- és mellső illesztékek és ennek következtében kitűnően pontos sorogyen (regiszter) és egyéb előnyök. Kényelmesen kezelhető. Rendkívüli gyorsaság. Óránként 3400 nyomás érhető el.

Önműködő számozó- és számláló-készülékek.

Betűk, mindenféle körzetek és díszítések, akcidens-munkákhoz, újságokhoz és könyvekhez. Hirdetési betűk. Rézvonalak és rézdíszítések. Arany- és dombornyomású lemezek. Rézbetűk és körzetek könyvkötők részére. — Galvanoplasztika. Maratási műterem. Autotypiák. Teljes tömöntődei berendezések. — Nyomdai kellékek.

Bővebb felvilágosítással szolgál

POLLÁK MÓR

Magyar- és Gácsország vezérképviselője
BUDAPEST, V. ker., Géza-utca 3. I. emelet

DR. WEINWURM-ANTAL

BUDAPEST, IV. KÁROLY-UTCA 3.

ALAPÍTÁTOTY
• 1864 •

TELEFON SZ.
• 1700 •

KÉSZIT
CINKOGRAFIAI
CHROMO-
AUTOTIPIAI
KLISÉKET

LEGGONDOSABB
KIVITELBEN

HÁZONKIVULI
FÉNYKÉP-
FŐLVÉTELEKET

OLAJPESZTÉNYEK
IFJÁRÓDÉSZETEK
TÁROVÁR, ÉPÜLE-
TEK ÉS MINDEN
RENDEZÉSEKRŐL

ELSŐ
MAGTARORSZÁGI

FÉNYKÉPÉSZETI

CINKOGRAFIAI

SOKSZOROSÍTÓ

MŰINTÉZETE

ŐRÖM ELSŐRANGU
MŰINTÉZÉS.

KÁROLY-UTCA 3. szám BUDAPEST KÁROLY-KÖRUT SAROK

MODERN KÖNYVKÖTÉSZET ÉS ARANYOZÓ MŰINTÉZET

KLEIN FERENC ÉS TÁRSA

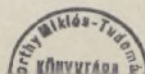
BUDAPEST, VI, DESSEWFFY-UTCA 43. SZÁM. TELEFON 54-46

LESSING-ANTIQUA

MINT KÖNYV- ÉS CÍMIRÁS ELSŐRANGU!

WILHELM WOELLMER'S

BETŰÖNTŐDÉJE ÉS RÉZLÉNIAGYÁRA / BERLIN SW 48

BUDAPEST SZÉKESFŐVÁROS HÁZINYOMDÁJA

KÖNYVNYOMDA
KÖNYVKÖTÉSZET
FENYKÉPÉSZET
GALVANOPLASZTIKA

KÖNYVNYOMDA TÁVBESZÉLŐJE
"VÁROSHÁZA 228"

KÖNYOMDA TÁVBESZÉLŐJE
"VÁROSHÁZA 231"

KÖNYOMDA
TÉRKÉPÉSZET
ALGRAPHIA
TÁBLAZOMÁNCOZÁS

IV. KER., KÖZPONTI VÁROSHÁZ FÖLDSZINT

VILÁGOSSÁG KÖNYVNYOMDART.

BUDAPEST, VIII. KER.,

TELEFON: 85-59, 119-52

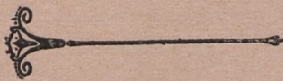
CONTI-UTCA 4. SZÁM

TELEFON: 85-59, 119-52

Budapest,

A large area of the page is ruled with horizontal dotted lines, intended for a customer's address or order details.

Nagyenyedi
Katholikus Nőegylet
házi estélyének
műsora

1912

augusztus hó 4-én, vasárnap

ÉTREND

Gyöngy-leves

Olaszosan párolt főtt

Idei töltött csirke

Fejes saláta

Sajtos csöves tészta

Irén bomba

Sajt

Fekete kávé

MÁJUS 20

MŰSOR

1. Ének, Előadja a kath. legényegylet dalárdája.
2. Schiller költeményéből szaval Szalkáry Erzsike.
3. Monológ, Irtia Mohácsy Éde, Előadja Kiss Etel.
4. Hegedű-szólo, Előadja Szentgyörgyi Kelemen.
5. Fráter Lóránd dalaiból énekel Kováts Leonka.

MŰSOR UTÁN TÁNC

LEGKÖZELEBBI PAPIRÜZLET

AHOL MINDENNEMŰ IRODASZEREK ÉS PAPIRÁRÚK
ÜZLETI-, IRODAI- ÉS MAGÁNCÉLRA, DÚS VÁLASZTÉKBAN,
ELSŐRENDŰ MINŐSÉGBEN, OLCSÓ ÁRBAN KAPHATÓK

TELEFON 141-99

MINDENNEMŰ NYOMTATVÁNYOK MODERN KIVITELBEN,
GYORSAN, TISZTÁN, ELŐNYÖS ÁRBAN KÉSZÍTETNEK,
ÜZLETI KÖNYVEK VÁLLALATA ÉS GYÁRI RAKTÁRA

BUSZTIN, NAGYMEZŐ-UTCA 3.

MODERN DRAPERIAK

KADA ELEK
KÁRPITOS MESTER
PÉCS, PETŐFI-TÉR 3

ALGERIA BAROMFI TÁPLÁLÉK

MELY AZ EDDI-
GIEKNÉL, NAGY
TÁPEREJÉNÉL
FOGVA, A LEG-
JOBBNAK BIZO-
NYULT

GYÁRTJA: ELSŐ
MAGYAR ÁLLAT-
ELEDEL ÉS TÁP-
SZER KÉSZÍTŐ
RÉSZVÉNYTÁR-
SASÁG HATVAN
(HEVES-MEGYE)

NAGYBAN ÉS KICSIBEN KÜLDI
SZENTGYÖRGYI PÁL
BUDAPEST, V, HOLD-UTCA 38

Kiskereskedők
figyelmébe!

Van-e szüksége
jó tanácsra?

Ha kereskedelmi ügyekben felvilágosításra vagy tanácsra szorul, ha bármilyen kereskedelmi cikkek (fűszerek és gyarmataik, gyümölcsök, vetőmagvak stb.) beszerzésénél közvetítőre van szüksége vagy ha pénzkölesönt óhajt, forduljon teljes bizalommal a

Kereskedelmi Részvénytársaság

igazgatóságához, ahol szakember tanácssal, avagy felvilágosítással szolgálnak, közvetítő szerepre vállalkoznak s pénzkölesönt a legrövidebb idő alatt, kellő garancia mellett, folyósítanak. Levelezés minden nyelven. Cím Kereskedelmi Részvénytársaság

Budapest, VI. kerület, Gróf Zichy Jenő-utca 72. Telefon-szám 125-84

Vignetták és groteszk-betűk
a leipzigit J. G. Schelter &
Giesecke betűöntődéből.

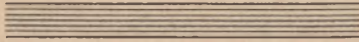

Wilhelm Seidl Berlin S. 42

Könyvnyomdai kellékek
kereskedése

Brandenburgstrasse 13

Berlin,

Bank-számla:

A. Schaaffhausen'scher Bankverein,
Depositenkasse Prinzen-Str. Berlin

Üzleti elv:

Elsőrendű árut olcsó áron, de
csakis készpénzfizetés mellett

Levelezés:

magyar, német és francia nyelven

Különlegességek:

Modern impresszumok
és kiadói jelek

Művészi bálí meghívó-
és egyéb klisék

Kapcsolatban a bálí meghívó-
klisékkel: Füzérek, lámpionok,
kotillonok és egyéb kellékek

Reklámnyomtatványok-
hoz való klisék

Kézi és önműködő
számozógépek

Mindenféle csákok
(Stanzen)

Segédgépek

Kizárási anyagok

Rézléniák

Teljes könyvnyomdai
berendezések

Könyvkötészeti kellekek

DEBRECZENI
IRI
KASZINÓ

KISS JÓZSEF-
TÉR
35. SZÁM

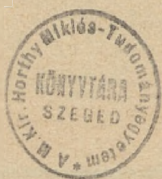
A DEBRECZENI CSOKONAI KÖNYVTÁR JEGYZÉKE

E KÖNYVTÁR-
JEGYZÉK
ÁRA 1.20 KOR.

KAPHATÓ: A
KÖNYV-
TÁROSOKNÁL

A KÖNYVEK JEGYZÉKE	A DEBRECZENI CSOKONAI KÖNYVTÁR 345—365	KÜLÖNFÉLE JEGYZETEK
JÓKAI MÓR. Erdélyi képek. Elbeszélések	345	
Fekete gyémántok. Regény 2 kötet	346	
Fekete vér. Regény	347	
Felfordult világ. Elbeszélés	348	
Föld felett és víz alatt. Elbeszélés	349	
Gazdag szegények. Regény	350	
Görögtűz. Elbeszélés	351	
Hangok a vihar után. Elbeszélés	352	
Hétköznapok. Elbeszélés 2 kötet	353	
Janicsárok végnapjai. Regény	354	
Jocus és Momus. Regény	355	
Jövő század regénye. Regény 3 kötet	356	
Jókai jubileum története.	357	
A két Trenk.	358	
Költemények. 2 kötet	359	
Lélekidomár. Regény 2 kötet	360	
Lenczi Fráter. Regény	361	
Lőcsei fehér asszony. Regény 2 kötet	362	
Milyenek a nők. Regény 2 kötet	363	
Milyenek a férfiak. Regény	364	
Szeretve mind a vérpadig. Regény 2 kötet	365	

HORVÁT LAJOS

GRAFIKAI SZAKÜZLETE · BUDAPEST

VI. DÁVID UTCA 8 · TELEFON 123-09

VEZÉRKÉPVISELETEK: BETÜK: BAUERSCHE GIESSEREI · RÉZ-
LÉNIÁK: ZIEROW & MEUSCH · NYOMDAGÉPEK: A. HOGENFORST
GYORSSAJTÓK: MASCHINENFABRIK JOHANNISBERG · ELVÁLLAL
TELJES NYOMDA BERENDEZÉSEKET · ÁLLANDÓ NAGY RAKTÁR
ÚJ ÉS HASZNÁLT GÉPEKBEN, SZERELVÉNYEKBE, ANYAGBAN

: ZELINKA ÉS : HALBROHR :

Szállít különféle
papirlemezeket
könyvkötészeti és
technikai célokra
minden minőség-
ben s nagyságban

BUDAPEST, SOROKSÁRI-ÚT
37. SZÁM. TELEFON-SZ. 57-48

Szállít géptisztító
rongyot mosva és
fertőtlenítve. ☸
Vesz papirhulla-
dékot papirgyár-
tási célra. ☸☸

BAUER

FRANKFURT A. M. ÉS BARCELONA

ALAPITVA 1837

A LEGRÉGIBB ÉS LEGSZÁLLÍTÓ- KÉPESEBB BETÜÖNTŐDE

300 MUNKAS ÉS HIVATALNOK · LEGMAGASABB
KITÜNTETÉSEK: ÁLLAMI-ÉREM, GRAND PRIX STB

Vezérképviselő Magyarországra részére:

HORVÁT LAJOS, BUDAPEST, VI. DÁVID-UTCA 8

A világ legrégebb, leghíresebb és legnagyobb nyomdai festékgyára

Lorilleux Ch. és Társa

Iroda és raktár: Budapest IV, Ferenc József-rakpart
27. szám. Telefon 37-58 és 93-29.

Alapítva 1818. évben.
13 gyár és 60 lera-
kat az egész világon.
Az 1899. és 1900. évi
párisi világkiállításon
versenyen kívüli jury-
tag. Grand Prix: St.
Louis 1904, Lüttich
1905, Milano 1906 és
Brüsszel 1910. évben

Magyarországi gyár: BUDA-
FOKON, Budapest mellett.

Fekete és színes festékek a kő- és könyvnyomdai, könyv-
kötészeti és valamennyi grafikai szakma részére. Arany-
és ezüsfestékek. Másolófestékek. Hengeranyagok és azok
öntése. Kencék. Preparált papírok könyvnyomdák részére.

BETÜÖNTÖDE

GENZSCH ÉS HEYSE

Hamburg · München

ajánlja egyenvonalra (Normalschriftlinie) öntött
elismert legjobb gyártmányu hatásos betűit és
diszitményeit művekhez és accidenzmunkákhoz

PÁRIS 1900: ARANY ÉREM
ST. LOUIS 1904: NAGY DIJ
BRÜSSEL 1910: GRAND PRIX

Vezérképviselő Magyarország és Ausztria területén:

Kallós Ödön, Budapest VI, Vörösmarty-utca 69-71